

LETO XXXII / ŠTEVILKA 1, JANUAR 2000 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 260 TOLARJEV

GOZDNO
POSREDOVANJE
SLOVENIJA

SPREMEMBE GOSPODARSKEGA NAČRTA ZA GOZDNO GOSPODARSTVO ZA LETO 2000

Močni vetrovi, ki so divjali po Evropi v mesecu januarju, so povzročili katastrofalne posledice na drevju. Nastali vetrolomi v bližnjih in daljnih evropskih državah pa bodo gotovo vplivali tudi na razmere pri nas, predvsem na ponudbo lesa in prodajne cene. Zato je kolegij Gozdnega gospodarstva sprejel korigiran plan poseka v državnih gozdovih, ki bo 51.000 m³. Prodajne cene bodo ostale na lanskoletnem nivoju, temu pa bomo prilagodili tudi predvideno realizacijo in prihodke na vseh ostalih področjih. Verjetno bo tudi ponudba dela v teh gozdovih velika, zato bomo iskali delo v deželah, ki so doživele katastrofo.

Vpliv evropskega vetroloma se bo kazal tudi na področju trženja, vendar pričakujemo, da v letu 2000 v Sloveniji še ne bo tako izrazit.

V predlogu plana gospodarskega načrta za PE Servis bodo korigirani stroški za 9 zaposlenih, ki so bili premeščeni v GG Inpo. Sicer pa bo potrebno vložiti veliko prizadevanj na področju prodaje servisnih storitev.

Usmeritev plana za leto 2000 je poslovati s čim nižjimi stroški in le - te sproti spremljati.

Financiranje je predvideno v višini

lanskoletne porabe, predvidevamo pa tudi plačilo sorazmerno visokih odškodnin za delovne nezgode.

Za investicije bo podjetje namenilo 1/2 amortizacije za nabavo enega gozdarskega traktorja, za dograditev stavb na skladiščih ter za nabavo računalniške in pisarniške opreme.

Na kolegiju so vodje poslovnih enot in sektorjev tudi rokovno opredelili posamezne naloge, ki so predvidene v gospodarskem načrtu in predstavili aktivnosti, ki jih bodo opravili v mesecu januarju.

Ida Robnik

SUHA BUKOVA DRVA

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. ima vedno na zalogi suha bukova drva. Naročite jih lahko po telefonu 0602 71-502 ali se oglasite osebno pri gospodu Bogdanu Svetini na lokaciji Spodnja Vižingja v Radljah. Cena za prostorninski meter drv je 3.500 SIT. V cent je zajet tudi DDV. Suha bukova drva lahko dobite takoj po naročilu!

Vse ostale informacije lahko dobite tudi pri gospe Jelki Križovnik na upravi Gozdnega gospodarstva d.d. Slovenj Gradec, telefon 0602 43 332.

87. :- 12

GOZDARSTVO

IZHODIŠČA PROGRAMA DELA ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE ZA LETO 2000

Spec. MILAN TRETJAK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Sestavek je namenjen splošni informaciji o programu dela Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec v letu 2000. Zavod za gozdove Slovenije je 1. maja 1999 praznoval petletnico svojega obstoja. Območna enota Slovenj Gradec, ki je ena izmed štirinajstih območnih enot, pokriva skupno površino 88.824 hektarov. Od tega je 59.100 hektarov gozdov. Visoka gozdnatost (66 %), velika ekonomska odvisnost kmetov od gozda, poseljenost s celki in povezave s skoraj 1.650 kilometri gozdnih prometnic, so pomembnejše značilnosti Koroške regije.

Sonaravno gospodarjenje z gozdovi je zakonska obveza, ki temelji na načelu nege, večanju ekološke pestrosti, vzpostavitvi biološkega ravnotežja in načelu trajnosti. Ker so gozdovi obnovljivo naravno bogastvo, je potrebno zagotoviti optimalne povezave med lastniško strukturo gozdne posesti in sonaravnostjo gospodarjenja. Na osnovi zakonskih izhodišč mora Zavod za gozdove Slovenije zagotoviti usklajenost interesov gozda, lastnika, javnosti in države.

V letu 2000 bomo opravili pripravljala dela za izdelavo območnega načrta. Zbrali in analizirali bomo splošne podatke v območju, pripravili karte, tabele in opise funkcijskih enot in krajinskih tipov.

V potrditev bomo oddali na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano načrte gozdnogospodarskih enot Dravograd 1998 – 2007 in Ravne 1999 – 2008, načrt gozdnogospodarske enote Mežica 2000 – 2009 pa bomo pripravili do predloga načrta. Previdevamo, da bomo izdali okrog 120 soglasij in predhodnih strokovnih mnenj za posege v gozdni prostor na podlagi 21. člena Zakona o gozdovih.

Naše gozdnogospodarsko območje je v celoti pokrito z gozdnogojitvenimi načrti, zato bomo v prihodnje dali poudarek predvsem kvaliteti gozdnogojitvenega načrtovanja.

V okviru strokovnih možnosti bomo upoštevali želje lastnikov pri izbiri drevja za posek tako v privatnih kot v državnih gozdovih. Predvidevamo, da bo v državnih gozdovih označeno za posek okrog 60.000 m³ bruto lesne mase, v zasebnih pa do 170.000 m³ bruto lesne mase.

V upanju, da bo sprememba Odredbe financiranja in sofinanciranja vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije pozitivno vplivala na načrtovano izvrševanje gojitvenih in varstvenih del, bomo še povečali aktivnosti za še boljše gojitvene ukrepe pri lastnikih gozdov. V letu 1999 smo za sofinanciranje gojitvenih in varstvenih del v zasebnih gozdovih na osnovi zgoraj omenjene odredbe izplačali lastnikom gozdov več kot 45 mio tolarjev.

Regeneracija naravnega gospodarskega gozda temelji na naravni obnovi, zato plana števila sadik za umetno obnovo ne bomo bistveno povečevali. V letu 2000 načrtujemo za sadnjo 72.750 sadik iglavcev in 67.630 sadik listavcev.

Kljub neugodnim vremenskim razmeram za razvoj velikega in malega smrekovega lubadarja

v preteklem letu, bomo v letu 2000 spomladi pričeli s preventivno opazovalno službo. Pregled zdravstvenega stanja naših gozdov bomo vršili tudi ob pomoči Koroškega aerokluba.

V letu 2000 načrtujemo na področju vzdrževanja gozdnih prometnic predvsem naslednje aktivnosti:

- planiranje vzdrževanja gozdnih cest (letni in operativni plani po občinah in lastništvu);
- kolavdiranje izvedenih del na gozdnih prometnicah in spremljava stroškov po vsebini;
- zavarovanje in ocenjevanje škod na gozdnih prometnicah (predvsem za potrebe zavarovanja);
- označevanje gozdnih cest s prometno signalizacijo;
- izdelava katastra cest, itd.

Na področju tehnologije dela bo težišče dela v državnih gozdovih, kjer bomo pripravili letni program sečenj po izvajalcih, letni program gojitvenih in varstvenih del, operativna dela na terenu ter prevzem opravljenih del.

Na področju razvoja populacij prostoživečih divjih živali bo težišče dela na načrtovanju

zoocenotskega dela gozdnogospodarskih načrtov, sodelovanje pri projektu monitoringa divjega petelina v Sloveniji ter evidentiranju habitatov omejenih vrst v nekaterih gospodarskih enotah. V tem letu bo opravljen popolni popis objedenosti gozdnega mladja in evidentiranje letnih poškodb, nastalih zaradi lupljenja in obrizenja lubja. Bistvena dela za ohranitev in nego habitatov bodo opravljena na vzdrževanju grmišč (5 ha), vzdrževanju pašnih površin (30 ha), vzdrževanju stez (10.000 m) in sadnji plodonosnih vrst (1.000 sadik).

Izdelava letnih lovskogojitvenih načrtov postaja rutinska naloga, vsekakor je potrebno povečati učinkovitost izvajanja načrtov ter zagotoviti pravočasno zbiranje povratnih informacij o odstrelu in stanju populacij vseh prostoživečih živalskih vrst.

Temeljna naloga informatike je skrbeti za celovito informacijsko podporo pri delu, kar pomeni predvsem:

- vzdrževanje obstoječega sistema osebnih računalnikov in njegova posodobitev v okviru možnosti;
- izdelava ustreznih programov ▶

Naravna regeneracija gozda.

Foto Milan Tretjak

- ◀ skih rešitev za posamezne odseke in krajevne enote;
- vzdrževanje in varovanje podatkovnih baz;
- organizacija in vzdrževanje računalniških komunikacij;
- razvoj informacijskega sistema, itd.

Za zagotavljanje pravočasnih in točnih informacij bo potrebno nadaljnje razvijanje prostorskega informacijskega sistema, testiranje novih programov in strojne opreme.

Nadaljevali bomo z usposabljanjem lastnikov gozdov na področju gojenja in varstva gozdov ter za varno delo v gozdu in spravilu gozdnih sortimentov iz gozda. V ta namen je predvidenih 18 aktivnosti v obliki delavnic, tečajev in drugih oblik usposabljanja za delo v gozdu. Stiki z javnostjo so ena izmed pomembnejših dejavnosti v prihajajočem letu. Z uporabo sodobnih tehničnih pripomočkov in novih metodoloških pristopov bomo poizkušali izboljšati predvsem stike s šolsko mladino, s širšo javnostjo in številnimi udeleženci ekskurzij iz tujine, ki jih pričakujemo v letu 2000. Planiramo več kot 50 člankov in prispevkov za nacionalne in lokalne medije.

Strokovno operativno sodelovanje z Gozdnim gospodarstvom Slovenj Gradec, Gozdarsko zadrugo Slovenj Gradec, Kmetijsko gozdarsko zadrugo Prevalje ter Kmetijsko gozdarsko zadrugo Dravograd dobiva ustaljeno obliko dobrega in učinkovitega dela, predvsem na področju izvajanja del v državnih gozdnih in vzdrževanja gozdnih prometnic. V letu 2000 pričakujemo potrebo po

sodelovanju na posameznih projektih, nalogah in obveznostih, kjer je potreben interdisciplinarni pristop vseh subjektov gozdarske stroke.

Sodelovanje z gozdarsko inšpekcijo je bilo v preteklosti korektno in v skladu s predpisi, ki so zakonska obveza za obe pristojni instituciji. Za leto 2000 so bili določeni ukrepi postavljeni sporazumno, vendar nobena od institucij ne bo posegala v zakonske pristojnosti druge.

Območna enota Slovenj Gradec bo sodelovala ali samostojno izdelala večje število projektov in raziskovalnih nalog. Najpomembnejše so: izvajanje Projekta gozdnih cest na Koroškem, Premena pohorskih monokultur, Sanacija hald, itd. Skupaj z Gozdarskim inštitutom Slovenije bomo pričeli z obsežnim projektom Optimizacija sistema gospodarjenja v smrekovih gozdnih, prizadetih zaradi trohnob na Koroškem. Aktivno sodelovanje na prostorskih projektih postaja permanentna naloga tudi v prihajajočem letu.

Sestavek je izdelan na osnovi predloga programa dela, ki so ga izdelali vodje odsekov in drugi sodelavci naše območne enote, potrdil pa ga je svet območne enote v mesecu novembru 1999.

V prihodu v leto 2000 želimo vsem lastnikom gozdov, poslovnim partnerjem, lokalnim skupnostim in zaposlenim veliko uspeha pri delu in zasebnem življenju z željo, da bi bilo sodelovanje z našo institucijo še boljše. Dobri medsebojni odnosi in aktivno sodelovanje so porok za napredek in razvoj gozdarske stroke v celotni Koroški regiji. ▲

Premena smrekovih monokultur.

Foto Milan Tretjak

UPOKOJILI SO SE

IDA ROBNIK

FRANCKA MERKAČ

Na upravi Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec je lansko leto zaključila svojo delovno dobo in se upokojila Francka Merkač. Polnih osemindeset let je prihajala na delo in vsak dan, tudi zadnji delovni dan zaključila vestno in odgovorno.

Svojo delovno pot je začela v Črni na gozdarskem obratu leta 1961 kot blagovni knjigovodja. Pri tem delu je spoznala zakonitosti prodaje in na osnovi blagovne evidence sortimentov in zalog tudi les. Leta 1973, ko je bilo zgrajeno Centralno lesno skladišče, je tu nadaljevala delo blagovnega knjigovodje še naslednjih 18 let. Ko se je leta 1991 sektor komercialne na upravi Gozdnega gospodarstva na novo organiziral in kadrovske izpopolnjeval, je sprejela povabilo in delo vodje prodaje. Skrbela je za operativno prodajo in administrativna dela na področju prodaje, uvoza in izvoza in se intenzivno vključevala v izterjave dolgov. Kot vse spremembe in novosti je z razumevanjem in radovednostjo sprejela tudi delo z računalnikom, ki je terjalo dodatno usposabljanje in prilagajanje novemu načinu obdelave podatkov.

Že v obdobju, ko je bila še aktivna, je večkrat rekla, da je bila najbolj srečna med črnjanskimi "olcarji" in v svoji "bazi" na CLS (kamor še vedno rada zaide), čeprav je bila zadovoljna tudi v drugih delovnih

sredinah. Le delo je zahtevalo, predvsem zadnja leta, veliko več energije in naporov, še posebno na področju prodaje in izterjav denarja od kupcev. Franckin delovnik je marsikdaj segal preko polnega delovnega časa. Kljub temu pa je odgovorno prevzela tudi funkcije, ki so ji bile zaupane. Bila je predsednica sindikata in delavskega sveta na bivših enotah ter predsednica centralnega delavskega sveta in nazadnje tudi predsednica nadzornega sveta Gozdnega gospodarstva. Z grenkobo se spominja obdobja, ko je morala kot predsednica centralnega delavskega sveta podpisovati odločbe o viških, čeprav je podjetje takrat z odpravninami in na druge načine poskrbelo za ljudi, ki so dobili odločbe. Funkcija predsednice pa ji je tudi omogočila, da je lahko na pravem mestu izrazila svoje mišljenje o zadevah, ki so pozitivno vplivale na razvoj in dejavnost podjetja. S ponosom je zaključila tudi mandat predsednice prvega nadzornega sveta Gozdnega gospodarstva, ki je organiziral podjetje v delniško družbo.

Podjetju in lesu je bila predana vso svojo delovno dobo. Rada je delala, velikokrat več, kot je predpisoval delovnik in marsikdaj tudi na škodo svoje družine. V Gozdnem gospodarstvu je vtakala del sebe, zato kot bivša delavka in delničarka želi, da bi bili v podjetju enotni, da bi dobro gospodarili in kot firma še dolgo obstajali. Predvsem pa želi novemu vodstvu podjetja obilo poslovnih uspehov in, da ne bi pozabili na svoje "oldtimerje".

Da ima Francka rada les, se vidi tudi v njeni lepo urejeni hiši. Njeno veselje pa so rože, ki jih ima polno hišo, poleti pa vzcveti tudi cela njena okolica, za kar je prejela tudi več priznanj. Sedaj se jim bo lahko tudi bolj posvetila, s hortikulturo pa se bo ukvarjala tudi še naprej kot predsednica pri turističnem društvu v Mežici.

VETERANI

ANDREJ OBRETAN

Med črnjanskimi gozdarji so poznane kar cele rodbine, katerih sinovi se zaposlujejo v gozdarstvu. Ena takih je tudi družina Obretan iz Bistre. Kar pet Obretanovih sinov je bilo zaposlenih v gozdarstvu, med njimi sta še dva sedaj aktivna. Eden izmed Obretanovih sinov pa je Andrej, ki je zaključil svojo delovno dobo med gozdarji v oktobru 1998 leta.

Andrej Obretan je bil rojen novembra 1952 leta v Črni. Živel je v Bistri v družini, kjer je bilo pet fantov in dve dekleti. Oče je delal v gozdu, zato tudi fantje po končani osnovni šoli niso razmišljali o kakšnem drugem poklicu. Andrej je dobil prvo delo na Olševi leta 1967, ko je Gozdno gospodarstvo potrebovalo veliko delavcev za pospravo vetroloma. Redno se je zaposlil pri podjetju naslednje leto. Motorna žaga pa ga je potem spremljala vse do upokojitve.

V letih 1976 in 1977 se je v šoli v Radljah izpopolnil za poklic gozdar, pred desetimi leti pa je opravil še tečaj za upravljanje z urosom.

Andrej je veljal med črnjanskimi gozdarji za enega najboljših pridnih. Svojo spretnost in znanje pri delu z motorno žago je večkrat pokazal na tekmovanjih gozdarjev v Črni ob turističnem tednu, na državnih tekmovanjih, enkrat pa se je uvrstil tudi na evropsko tekmovanje, ki pa je, žal, tisto leto odpadlo.

Kljub bolečinam v križu, ki jih je čutil zadnjih deset let delovne dobe, ni koristil bolniške in tudi raznim prehladnim obolenjem ni posvečal pozornosti. Eno takih obolenj pa se je razvilo v pljučnico in mu pustilo trajne posledice na srcu, zaradi tega pa se je moral v letu 1998 invalidsko upokojiti. Z beneficirano delovno dobo je zbral skupaj 37 let.

Andrej sedaj uživa življenje s svojo družino, kolikor mu pač bolezen dopušča, pri Hlipovcu v Bistri, kamor se je pred leti priženil. Na najemni zemlji priredi kakšnega prašiča in skrbi za dve kravi, kaj dosti pa delati ne sme. Pravi pa, da je rad delal v gozdu, da nikoli ni pomislil, da bi delal kaj drugega, pa tudi zaslužek je bil kar soliden.

ZDENKO OSOJNIK

Po stažu zelo mlad upokojenec je tudi Zdenko Osojnik, ki je v črnjanskih gozdovih dopolnil polno delovno dobo in se decembra lani redno upokojil. Osojnikova družina izhaja iz Vitanja, kjer je bil Zdenko rojen 1949 leta. Njegov oče je delal v gozdovih na Mlinarskem, zato se je tja preselila tudi cela družina, ko je bil Zdenko star pet let. Osnovno šolo je obiskoval v Črni, potem pa se je, še ne čisto dorasel, zaposlil v gozdarstvu. Najprej je opravljal gojitvena dela, s sedemnajstimi leti pa je že opravil izpit za delo z motorno žago in nato delal nekaj let skupaj z očetom. Oče

je potem delal kot traktorist, tečaj za delo s traktorjem pa je opravil tudi Zdenko v Postojni leta 1985 in postal univerzalni gozdni delavec.

Največ delovnih let je Zdenko preživel v Bistri, potem pa, ko se je preselil v Rudarjevo v Črno, je delal tudi v Jazbini. Pridnost in zavzetost za delo je bila že odlika njegovega očeta. Te kvalitete je imel tudi Zdenko, zato sta oba sodelovala na gozdarskih tekmovanjih v obdobju, ko so za spravilo uporabljali še ročno orodje.

Kot večina gozdnih delavcev tudi Zdenko čuti posledice dela na hrbtenici in v rokah. Po prvem mesecu prilagajanja novim življenjskim razmeram si je že izdelal načrt, kako bo preživljal upokojeniške dni. Ne bo se čisto ločil od gozdov, saj ima hišico v Topli med gozdovi, ki jo bo urejal in tam gojil nekaj živine.

ANTON OSOJNIK

Anton Osojnik je svojo delovno dobo zaključil v Črni z 41 leti in 9 meseci.

Njegova rodbina izhaja iz Pohorja, Anton pa je bil rojen v Vitanju. Družina se je iz Slovenskih Konjic preselila na Koroško na Mlinarsko, ko je oče, gozdni delavec, dobil zaposlitev v Bistri. V družini je bila poleg staršev še sestra. Oba otroka sta obiskovala osnovno šolo v Črni. Potem pa so prišla nemirna leta iskanja poklica.

Anton se je najprej odločil za poklic električarja. Med šolanjem ga je oče zvabil v gozd. Pustil je šolo in se zaposlil med gozdarji. V tistih, še skoraj otroških letih je bilo to delo zanj kar težko, želel pa je tudi poskusiti še kaj drugega. Zanimalo ga je krojaštvo, vendar je kasneje opustil tudi to in se ponovno zaposlil pri Gozdnem gospodarstvu. Tu je delal do leta 1967, ko je moral v vojsko. Ko se je vrnil, so mu ponudili delo v Avstriji, kjer so naši gozdni delavci takrat pospravljali snegolome.

Odlučil se je raje za delo v rudniku Mežica. Tri leta je delal v jami, spomladi leta 1972 pa se je zaposlil na takratnem gozdarskem obratu Transport in servisi kot traktorist. Tako so se končala leta iskanja in ostal je v gozdarstvu vse do upokojitve. Poznali so ga po celi Koroški regiji, saj je kar nekaj let sam plužil vse zaselke po pokrajini. Zadnje delovno obdobje pa je delal največ v gozdovih Pece kot univerzalni gozdni delavec. Rad je delal v gozdu, zato je sedaj tudi prizadet, ko so novi zakoni in s tem organizacijske spremembe tako razredčile gozdne delavce. Gozdarstvo je v Črni vedno nekaj pomenilo in gozdarji so bili vedno ponosni na svoj poklic.

Ta poklic pa običajno pusti na človeku tudi posledice. Anton jih čuti kot bolečine v vratu in hrbtenici. Med delom je doživel tudi težko delovno nesrečo s traktorjem, ki mu je pustila svoje posledice. Kljub temu pa mu je ostalo še precej moči in volje, da bo še naprej lahko delal stvari, ki ga veselijo. Njegovo veselje so čebele, saj čebelarji že od 15 leta dalje, rad gre na lov, doma pa z ženo gojita še štiri krave, ki tudi zahtevajo svoj čas. Svoj čas pa rad pokloni tudi svoji mali vnučki.

Vsem štirim se podjetje zahvaljuje za njihove delovne prispevke in jim želi, da bi še dolga leta zdravi in zadovoljni uživali sadove svojega dela. ▲

RUDI REBERNIK

Ko potujemo iz Razbora na Plešivec in naprej na Uršljo goro ali v Žerjav, se malo pod Plešivcem, kjer se cesta spusti po ovinkih h plešivškemu mlinu, odpre pogled na malo hribovsko kmetijo pri Krivonogu. Poleg novozgrajene zidane hiše je tam tudi nov hlev tako, da male skromne hiše, ki ponižno stoji poleg ceste, skoraj nihče ne opazi. Le kdo izmed mimoidočih bi si mislil, da je ta skromni kmečki dom nudil zavetje trem generacijam rodovine Triplat, po večini gozdnim delavcem in njihovim družinam.

Današnji lastnik Krivonogove domačije je Hinko Triplat s svojo ženo Mojco in družino, vnuk Franca in Magdalene, ki sta bila začetnika in korenine Triplatovega rodu. Tudi vnuk Hinko je bil, kot večina njegovih prednikov in sorodnikov, gozdni delavec v revirju Plešivec. Sele, ko se je upokojil, se je lahko prav posvetil zapuščeni domačiji, ki se danes postavlja z novo hišo in gospodarskimi poslopji.

Tudi Krivonogova domačija je bila, kot mnoge druge, skoraj celo stoletje last plešivških graščakov, ki so lahko svoje najemnike in delavce premeščali iz kraja v kraj, kakor jim je pač najbolj odgovarjalo. Krivonogovo je prti koncu prejšnjega stoletja kupil od zadnjega lastnika takratni plešivški veleposestnik Plešivčnik.

Nekako v istem času pa sta se tudi poročila njegova dekla in hlapec. To sta bila Franc Triplat in Magdalena Ravnjak, začetnika družine Triplat. Prosila sta plešivškega graščaka, da jima je dal v najem Krivonogovo posestvo. Ded Franc je moral še vedno hoditi na delo v Plešivec, da je odslužil najemnino za skromno stanovanje in nič kaj posebno rodovitne njive in travnike. Babica Magdalena pa je skrbela za dom in otroke, ki so leto za letom prihajali v družino.

Bila je dobra, ponižna žena in skrbna mati. Rodila je kar enajst otrok, kar štiri pa so umrli že v ranih otroških letih. To so bili zanju hudi udarci, ki so ju spremljali celo življenje z grenkimi spo-

Okrog 150 let stara Krivonogova hiša v Zgornjem Razboru pod Plešivcem, kjer sta Franc Triplat in njegova žena Magdalena okrog leta 1895 pričela rodovino Triplat. Pred hišo se še dobro vidijo stopnice na podstrešje, kjer sta v skromni sobici v krogu svojih vnukov preživljala srečno starost. Staro hišo in hlev so nadomestili z novo, večjo in s sodobnimi gospodarskimi poslopji.

Foto Rudi Rebernik

mini. Bila so to težka leta, posebno med prvo svetovno vojno, ko je babica Magdalena ostala sama na domačiji z malimi otroki in skrbela za kruh in skromna oblačila v času, ko je vsega primanjkovalo.

Ko se je ded Franc končno srečno vrnil iz vojske domov, so se tudi zanju časi malo izboljšali. Imela sta že par konjev, s katerimi je ded za plešivškega gospoda prevažal les in tako več zaslužil, da je lažje skrbel za številno družino.

Otroci pa so potem, kakor so odrasčali tudi zapuščali dom in odhajali za svojimi življenjskimi cilji v želji ustvariti si lasten dom in družino.

Ko sta ostarela, sta domačijo prepuščala sinu Ivanu in njegovi ženi Angeli, hčerki sosedu Molaka, ki je prišla na dom enkrat v tridesetih letih za gospodinjo. To je bila pridna in dobra žena ter ljubeča mati svojim otrokom, dedu Francu in babici Magdalen, ki sta si na podstrešju uredila svojo sobico pa vdana snaha. Imela sta jo rada kot lastno hčer.

Tako je na Krivonogovi domačiji pričela nastajati že druga gen-

eracija, ki pa jo je druga vojna in prvo leto po njej težko prizadela. Komaj par mesecev po vojni, ko se je življenje pričelo izboljševati in umirjati, je mama Angela težko zbolela za tifusom ter kmalu za tem umrla. Zapustila je družino, potrtega moža in nedorasle otroke, izmed katerih je najmlajši sin Ivan ravno na dan smrti svoje mame izpolnil eno leto življenja.

Ta družinska tragedija je povzročila, da je Krivonogov dom za dobri dve desetletji prišel v druge roke. Oče Ivan se je moral zaradi nedoraslih otrok ponovno poročiti in se je z družino preselil v dolino v Podgorje na novi dom k Visočniku.

Po njihovem odhodu so se na Krivonogovem zvrstili kar trije najemniki oziroma lastniki, preden je domačija prišla nazaj v roke in last družine Triplat, ki je tam pognala svoje korenine nekje proti koncu prejšnjega stoletja.

Krivonogovo hišo imam v lepem spominu še iz svojih najzgodnejših otroških in šolskih let. Pot iz Kristavca v Plešivec je vodila tudi mimo nje in večkrat sva se z mojo mamo tam oglasila, kadar je morala v Plešivec in sem

jo lahko spremljal. Babica Magdalena naju je vedno prijazno povabila v hišo in nama postregla s čimer je pač mogla.

V tej hiši se je rodila tudi moja žena, prej pa še njena mati, ki je bila domača Krivonogova hči in je še po poroki nekaj časa živela z možem in hčerko doma pri starših.

Tudi po vojni, poleti leta 1945, ko so se vrnili iz taborišča v Nemčiji, so jim Krivonogovi, kljub svoji številni družini in skromnim stanovanjem, nudili dom in prvo zavetje. Sele, ko so si za silo uredili svoj upostošeni dom v Razboru, od koder so bili pregnani, so se lahko vrnili tja.

Med svojim delom v revirju Plešivec sem nešteto krat šel mimo skromne, a prijazne Krivonogove hiše. Premišljeval sem o njeni preteklosti in o usodi njenih prebivalcev.

Veliko življenjskih tragedij se je zgodilo pod njenim krovom, pa tudi dosti srečnih otroških zgodb, predvsem pa veliko zakonske sreče in zvestobe ter ljubezni, ki pa jo je kruta smrt žene in mame Angele neusmiljeno pretrgala. Toda, življenje je šlo svojo pot naprej in je tudi te rane zacelilo. Ostali so samo še grenki spomini.

Ker je Krivonogova hiša in domačija doživela in preživela vse plešivške lastnike in oblastnike in so skoraj vsi, ki so tam živeli, bili na tak ali drugačen način povezani z revirjem Plešivec, se mi zdi prav, da tudi ta kratka zgodba najde svoj katiček v rubriki "Utrinki iz revirja".

Sedanjim prebivalcem, ki tam živijo, našemu upokojenemu sodelavcu Hinku in njegovi družini, ki je že tretji rod Triplatov, želim, da bi jim bile prihranjene preizkušnje njihovih prednikov in, da bi uspešno ohranjali starodavno domačijo za svoje potomce in naslednike. ▲

Anketa med našimi delavci:

"DA BI BILO ZAGOTOVLJENO DELO IN PLAČE"

FRANC JURAC

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je s prvim novembrom lanskega leta dobilo novega direktorja družbe. Za dobo petih let bo družbo gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec vodil Silvo Pritržnik, ki že nekaj let uspešno dela v gozdarstvu. Z imenovanjem je direktor Silvo Pritržnik pričel z izvajanjem aktivnosti na področju organizacijskih sprememb in temu vzporedno kadrovske premeštev in odgovornosti, nadzorom nad prilivi in odlivi sredstev ter stroškov. Z letom 2000 je torej v družbi Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec novo vodstvo, kaj pa vse to pomeni za zaposlene v družbi pa smo povprašali nekatere naše delavce.

MOJCA SOVIČ: "Na obratu v Mislinji sem zaposlena 20 let in lahko rečem, da je delo, ki ga opravljam z veseljem lepo in pestro. Z veseljem pa bom to delo nadaljevala tudi ob novem vodstvu Gozdnega gospodarstva s katerim si želim samo dobrega sodelovanja, saj le z dobrim sodelovanjem so vidni vsestranski delovni uspehi. Novemu direktorju Silvu Pritržniku pa želim, da bi našo družbo z uspehom vodil in z nami delil dobre delovne uspehe."

JANEZ ŠUMAH: "Kot gozdni delavec sekač, sem pri Gozdnem gospodarstvu zaposlen že 15 let in lahko rečem, da so v teh letih v gozdarstvu bile korenite spremembe. Gozdni delavci smo strmeli za tem, da smo imeli delo in k temu tudi primeren zaslužek. Osebo mislim, da naj bi tako ostalo tudi pri novem vodstvu družbe, da bi bilo tudi v naprej zagotovljeno delo in, da bi za opravljeno delo dobili plačo, ki si jo zaslužimo."

RADO TIMOŠEK: "Vse od leta 1986 opravljam delo gozdnega delavca sekača. Ko smo sedaj dobili novo vodstvo, predvsem pa direktorja si želim več medsebojnega sodelovanja kot pa smo ga imeli do sedaj. Delavci smo včasih vse preveč prepuščeni sami sebi, prav pa bi bilo in naša želja je, da bi nas kdaj na delovnih mestih obiskal tudi direktor, ki bi se seznanil z našim delom v gozdu, mi pa bi ga tudi radi seznanili za našimi težavami, ki jih čutimo."

DRAGO URH: "Gozdni delavci, ki dan za dnem delamo v gozdu si gotovo zaslužimo, da smo za delo, ki ga opravljamo pošteno plačani, saj je naše delo izpostavljeno raznim vremenskim nepravilnostim. Več skrbi bi bilo potrebno posvetiti osebnim zaščitnim sredstvom, katere delavci nujno potrebujemo pri delu v gozdu. Zdi se mi, da je bilo včasih zato bolje poskrbljeno. Od novega vodstva pa tudi pričakujem, da ne bi ukinjal delovnih mest in, da bi bili gozdni delavci zaposleni za nedoločen čas."

VINKO PAČNIK: "Z veseljem in z dobro voljo opravljam delo gozdnega delavca. Vse svoje moči sem pustil v gozdu, zato je nujno, da tudi gozdni delavec ima beneficirano delovno dobo. Med gozdnimi delavci je veliko tudi takih, ki so postali deloma že tudi invalidi. Mislim, da bi bilo nujno potrebno za te poskrbeti, da ne bi odšli na čakanje ali pa na zavod za zaposlovanje. Od novega vodstva družbe pričakujem, da se bodo nekatere težave, ki jih čutimo gozdni delavci uredile."

EDI ŠPES: "Za delo, ki ga opravljamo, se mi zdi, da gozdni delavci še vedno nismo dovolj plačani. Pri delu, ki ga opravljamo uporabljamo svoje orodje, motorno žago in vse kar k temu sodi. Trošimo tudi svoje gorivo. Moti pa me tudi to, da moramo sedaj, ko uporabljamo svoje motorne žage, delati tudi pri zelo nizkih temperaturah, tudi pri minus 15 stopinj Celzija, medtem ko včasih, ko je v zimskih mesecih pritisnih hud mrz, nismo delali. Z novim vodstvom pa si seveda želim kar največ dobrega sodelovanja." ▲

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/ 43-332
E-mail: gozd.slg@gg-sg.si
Direktor: Silvo Pritržnik
Uredniški odbor:
Ida Robnik in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Oblikovalska realizacija:
Dizajn studio Humek, Maribor
Likovna urednica in
grafično oblikovanje: Marlena Humek
Tehnični urednik: Alfi Hutter
Priprava za tisk in fotoliti:
Grafična forma Hutter, Maribor
Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem
Naklada: 1750
Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1999.

Avtorica fotografije na naslovnici Marlena Humek Hiša na Pohorju

KORENINE DREVES SO TUDI NAŠE KORENINE

JERNEJA ČODERL, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

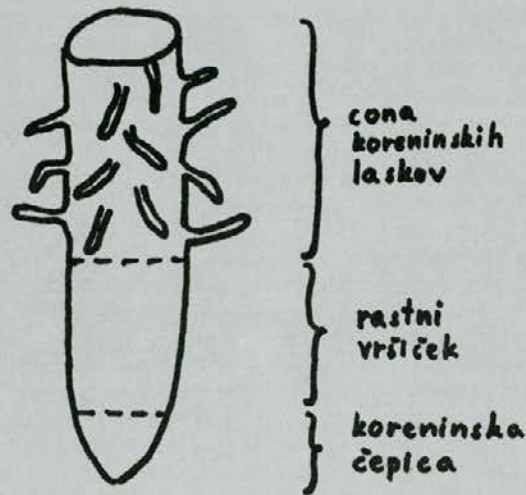
Gozd se praviloma obnavlja sam z nasementivijo in z vznikom. Iz različnih vzrokov pa v gozdovih tudi sadimo. Sadike vzgajamo v drevesnicah. Včasih sadimo puljenke. Za umetno osnovanje mladja se odločamo, ko naravno pomlajevanje ne teče, ko v sestojih nastanejo večje praznine zaradi ujma, ko nismo zadovoljni z drevesno sestavo naravnega mladja. Večina sadnje se odvija v spomladanskem času, v aprilu, nekaj sadimo v jeseni, v času po prvi močnejši slani, ko za sadnjo vzgojeni listavci odvržejo listje in jih je mogoče iz drevesnice prenesti v sestoj.

Ob priliki jesenske sadnje gozdarij lastnikom razlagamo, da je jesenska sadnja boljša od pomladanske. Pogovor se dotakne stanja drevesnih korenin, kajti korenine tudi v zimskem času ne mirujejo povsem. Do začetka vegetacije je sdika že dobro ukoreninjena, že začne z rastjo.

Drevesne korenine so podzemni organi, ki utrjujejo oziroma pričvrščajo rastlino v tla in hkrati dovajajo vodo z raztopljenimi hranilnimi snovmi iz okolja. Te snovi se nato prevajajo do nadzemnih organov. Korenina se od stebela loči, ker nima listov in zasnov za brste. Drevesne korenine rastejo z rastnim vršičkom, z deljenjem celic. Rastni vršiček je zaščiten s koreninsko čepico. Koreninski laski so lasasti izrastki celic koreninske povrhnjice. Nahajajo se za rastnim vršičkom, le na mlajših delih korenin. Koreninski laski imajo kratko življenjsko dobo, njihova funkcija pa je vsrkavanje vode in v vodi topnih hranil. Pri prevozu sadike iz drevesnice do objektov, kjer sadimo, lastnike gozdov vedno znova opozarjamo, da morajo biti korenine zaščitene pred mehanskimi poškodbami in pred izsušitvijo. Ustrezna zaščita za občutljive korenine so razne vreče, pregrinjala, ki preprečujejo poškodbe nežnih koreninskih laskov. Pri poškodovanih koreninskih laskih še tako dosledna sadnja ne bo uspešna.

Drevesa imajo razvite različne koreninske sisteme. Plitev, krožnikasto oblikovan koreninski sis-

Zgradba korenine

tem, kakeršnega ima na primer tudi smreka, drevo ne stabilizira v največji možni meri. Pri takšni obliki koreninskega sistema so pogosto podrtice, ki jih izruje veter ali pa nastanejo kot posledica večjih snežnih obremenitev. Drevje, ki ga v tla sidra globo-

ka glavna ali srčna korenina, ki jo obdajajo stranske korenine, je stabilnejše. Takšen koreninski sistem imajo npr. jelka, macesen, bor, kostanj, hrast, oreh.

Korenine niso pomembne le za življenje posameznega drevesa.

Koreninski pletež varuje tla pred erozijo, pred spiranjem in odnašanjem rodovitne prsti. Pravi pomen korenin spoznamo, ko se ob razgalitvi določenega predela (ujma, nepravilni človekovi posegi) uveljavi razdiralna energija vode. ▲

Zanimivosti o koreninah

Kubični meter gozdne zemlje lahko veže 100 km korenin in koreninic. Pri boru so s proučevanjem koreninskega sistema ugotovili korelacijo med rastjo debela in glavne korenine - če je bilo deblo krivo (zavito), se je podobna krivina pojavila tudi na glavni korenini.

Korenine so zelo razgrajene in razvejane tudi pri travah, žitaricah, kjer skupna dolžina dosega več tisoč metrov. ▲

Deloma vidno bogastvo koreninskega pleteža bukve v pobočju Boča.

Foto Janez Skerlovnik

MAG. JOŽE PRATNEKAR

Vlada Republike Slovenije je že lani sprejela program reforme kmetijstva za obdobje 2000 do 2002. Ta dokument je osnova za vsa pogajalska izhodišča, ki jih bo naša država za področje kmetijstva predložila EU. Kmetijstvo bo namreč pri pogajanjih ena najbolj obsežnih in zapletenih nalog, saj ga EU ureja s preko 4000 smernicami in direktivami in drugimi podzakonskimi akti. Čeprav slovensko kmetijstvo pri večini dejavnosti še ni pripravljeno na evropsko konkurenco, optimistične napovedi kažejo, da bomo do leta 2003 normativno in vsebinsko pripravljeni na članstvo v Evropski uniji. To pomeni, da so za spremembe ostala samo še tri leta. Mudi se. Vendar ne zaradi Evropske unije. Prihodnost slovenskega kmetijstva je na tehnici, saj tako kot je sedaj ne bo preživelo niti v EU niti zunaj evropske petnajsterice. Neugodni naravni pogoji na večini kmetij, razdrobljenost kmetijske pridelave, skromna zemljiška posest in neugodna starostna struktura resno ogrožajo večino kmetij. V Sloveniji se še vedno pojavlja trend koncentracije prebivalstva, gospodarskih in negospodarskih dejavnosti v urbanih središčih. Tako se podeželje prazni, mladi odhajajo za boljšim zaslužkom, na kmetijah pa ostajajo ostareli

in za delo nezmožni ljudje. Tako razvoj kmetijstva na hribovitih in gorskih območjih z omejenimi dejavniki, kljub nenehnim vlaganjem še vedno zaostaja za razvojem v ravninskih predelih. Zaradi vseh teh dejstev je vlada morala sprejeti program reforme, saj bi odlaganje povzročilo nepopravljive posledice, predvsem pa bi se možnosti za vstop v EU pomaknile za vrsto let naprej. Program predvideva tržno - eko - socialni razvoj in daje prednost neposrednim plačilom. Osnovni namen je ohraniti kmetijstvo na slovenskem podeželju v takšni obliki, da bo omogočeno zdravo in solidno preživetje ljudi, da bo narava obvarovana pred negativnim vplivom kmetovanja in da se na podeželju ohrani pestrost živalskih in rastlinskih vrst.

In kaj nas čaka v letu 2000?

Slovenska Agenda 2000 predvideva, da bo letos ministrstvo za kmetijstvo dobilo iz proračuna okoli 55,4 milijarde in leta 2002 64,9 milijard tolarjev. Ali bo to tudi res, bo odločil slovenski parlament, ki te dni sprejema proračun za leto 2000. Program sloni na dveh stebrih: na tržno cenovnih podporah in na spodbujanju razvoja pode-

želja. Poudarek bo na neposrednih podporah po hektarju kmetijskih zemljišč.

1. Neposredna plačila:

- ekstenziviranje živinoreje,
- odpravljanje zaraščanja,
- zmanjševanje erozije,
- zmanjševanje uporabe mineralnih gnojil in sredstev za varstvo rastlin v poljedelstvu, sadjarstvu in vinogradništvu,
- ekološko kmetovanje,
- planinska paša,
- košnja strmih travnikov,
- ohranjanje travniških sadovnjakov,
- ohranjanje avtohtonih vrst domačih živali in kulturnih rastlin,
- ohranjanje ekstenzivne živinoreje,
- podpora ohranjanju ekstenzivnega travinja.

Za vsako postavko bo določena višina neposredne podpore po hektarju kmetijskih zemljišč oziroma po glvi goveje živine. Sama višina pa bo odvisna od usmeritve; npr. za njivsko pridelavo bo podpora višja, za travnike in pašnike pa nekoliko nižja. Osnovni namen teh podpor je v ohranjanju kulturne krajine in v pridelavi zdrave hrane. Neposredna plačila pa naj bi bila kot nadomestilo zaradi nižjih pridelkov in slabše prireje.

2. Razvojni programi kmetijstva

Poleg neposrednih plačil pa bo kmetijam, kjer so dani ugodni naravni in drugi pogoji za intenzivno pridelavo, omogočeno pridobivanje kreditov in nepovratnih sredstev.

Glavni nameni:

- modernizacija kmetijske pridelave,
- investicije (gradnja hlevov, nakup strojev, itd.),
- povečevanje velikosti kmetij,
- prilagoditev tržnim razmeram,
- razvoj dopolnilnih dejavnosti,
- predaja kmetije mladim.

Oblike pomoči in višine spodbud bodo objavljene v uredbi o uvedbi finančnih intervencij za leto 2000.

3. Sanacija kmetij

Kmetijam, ki bodo ogrožene zaradi škode, ki jih bodo povzročili požari, poplave, večji pogini živine, neurja s točo, pozebe, suše, itd., bo država omogočila najemanje kreditov pod ugodnimi pogoji (regresiranje obrestnih mer, odplačilna doba na več let, itd.). V to skupino spadajo tudi kmetije, ki zaradi prezadolženosti ne morejo pokrivati kreditnih obveznosti iz preteklih let. ▶

Pri Janežu v Strojni.

Živina na paši pri Kuncu v Mežici.

Foto Jože PratnekAR

◀ 4. Urejanje kmetijskih zemljišč

Letos bo na voljo tudi nekaj denarja za agro in hidromelioracije, za namakanje in zložbe kmetijskih zemljišč. Kot novost so predvidena tudi vlaganja v obnovo planinskih pašnikov (gradnja objektov, preprečevanje zaraščanja, zagotavljanje pitne vode itd.).

Višine postavk za posamezne podpore se bodo do leta 2002 povečevale v korist neposrednih plačil in to na račun modernizacije kmetij in urejanja prostora. To pomeni, da bo več denarja namenjeno neposrednim plačilom po hektarju kmetijske zemlje in manj za kompenzacije in investicije. To pa je usklajeno s programom EU.

Program kmetijske reforme pa z uvajanjem neposrednih plačil predvideva znižanje prodajnih cen za kmetijske proizvode. Podatki iz leta 1999 namreč kažejo, da so naši kmetijski pridelki v primerjavi s cenami v EU previsoki za 20 do 40%. Tako naj bi se cena pšenice letos znižala na 22,50 SIT po kilogramu, do leta 2002 pa na 20,40 SIT/kg. Podobne spremembe se obetajo v živinoreji, predvsem pri ceni mleka in govejega mesa. Po slovenski Agendi 2000 bo cena mleka sproščena oziroma se bosta o višini pogovarjala kmet (zadruga) in mlekarna. Cena naj bi se letos za kmeta znižala na 46,90 SIT po litru, nižji dohodek pa bi država kmetu pokrila z neposrednimi plačili po hektarju travinja. Podobno se obeta tudi pri odkupu goveje živine, kjer naj bi cena padla za 20 do 25%.

Ali bo nacionalni program reforme kmetijske politike mogoče uresničiti, pa ni odvisno samo od proračunske podpore, ampak tudi od tega, če se bo kmetijstvo sposobno prilagoditi novim razmeram in zahtevam.

Ob zaključku lahko ugotovljamo, da nas letos čaka v kmetijstvu veliko problemov, novosti in sprememb. Samo s skupnim delom kmetov, ministrstva za kmetijstvo, svetovalne službe, občin, veterinarjev, gozdarjev, predvsem pa s pametno kmetijsko politiko, bomo tej nalogi kos. Sicer pa so spremembe nujne in problemi na vasi že bijejo plat zvona. Zato mora biti skupni interes družbe, da ohranimo slovenskega kmeta in da mu zagotovimo socialno ter ekonomsko varnost. ▲

NEKAJ UTRINKOV S TEČAJEV ZA KMEČKE ŽENE IZ MISLINJSKE DOLINE

DANICA ONUK, kmet.inž. svetovalka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti

V mesecu novembru in decembru 1999 je potekalo nekaj tečajev, na katerih so si kmečke žene in dekleta Mislinjske doline pridobivala znanje in veščine iz različnih področij kulinarike.

Tako so se 5. novembra 1999 žene s Pake, Gornjega Doliča, Tolstega vrha in Kozjaka udeležile tečaja KRAŠENJE TORT, ki je bil na kmetiji Ošlak na Paki. Tečaj je vodila gospa Marjana Košmrl iz Maribora, udeležilo pa se ga je 16 tečajnic.

26. novembra je bil za žene s področja Mislinje in del Završ organiziran tečaj PEKA SLANEGA PECIVA na kmetiji "Kolandar" v Stražah. Tečaj je vodila gospa Marija Rošar iz Maribora, udeležilo pa se ga je 12 tečajnic. Naučile so se speči veliko vrst drobnega peciva, tako slanega kot sladkega.

Žene s področja Dovž in Razborce pa so 29. novembra obiskale tečaj PEKE POTIC, ki je bil na kmetiji "Pehar" v Dovžah. Tečaj je vodila gospa Marija Prajner iz Maribora, obiskalo pa ga je 19 žena. Tečajnice so se naučile speči veliko vrst potic, šarklje, rogljiče

ter pecivo iz kvašeno - listnatega testa.

Poleg kulinaričnih tečajev pa je bil 2. decembra organiziran tudi prikaz IZDELOVANJA CVETLIČNIH ARANŽMAJEV, ki je bil v gostilni Repolusk v Doliču, vodila pa ga je cvetličarka Mija Godec. Udeležilo se ga je 15 žena in deklet.

Podobni tečaji in tudi z drugimi vsebinami bodo organizirani tudi v letošnjem letu za vsa področja za kmečke žene obeh občin v Mislinjski dolini. Program izobraževanja bo predstavljen na območnem zboru društva kmetov Mislinjske doline, lahko pa nam ga pomagata s svojimi predlogi še dopolniti in popestriti. Svoje interese in predloge lahko zaupate svojim zastopnicam na terenu ali svetovalki. ▲

1 Tečajnice pri izdelavi cvetličnih aranžmajev.

2 Tečajnice s svojo učiteljico po uspešno opravljenem tečaju peke drobnega peciva.

3 Nekaj tečajnic s svojo učiteljico. Zadovoljne so, ker so se potice prav lepo spekle.

4 Krašenje tort na Paki.

Foto Danica Onuk

STROČNICE - GRAH

(nadaljevanje)

MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agronomije

Opis rastline

Grah ne zahteva veliko toplote in kakovostne zemlje, zato ga lahko gojimo do 67 stopinj zemljepisne širine.

Sorte z gladkim semenom začno kaliti že pri temperaturi 2 stopinj Celzija, za sorte z nagubanim semenom pa so potrebne višje temperature, to je od 4 do 6 stopinj Celzija, optimalna temperatura za kalitev pa je 20 do 25 stopinj Celzija.

Vlaga

Ker je grah rastlina zmerno vlažnega podnebja, potrebuje enakomerno vlago tal kot tudi zraka. Optimalna talna vlaga za grah je 70% poljske kapacitete, optimalna zračna vlaga pa znaša 80% relativne zračne vlage.

Sorte z nagubanim semenom potrebujejo več vlage kot tiste z okroglim.

Če ob cvetenju primanjkuje vlage, začno odpadati cvetovi. Grah zelo slabo prenaša stoječo vodo, zato v težki zemlji, ki po obilnih padavinah ne prepušča vlage, raste zelo slabo.

Svetloba

Grah zahteva veliko svetlobe, v senci rastline poležejo in se pretegnejo, predvsem pa zakas-

nita cvetenje in dozorevanje. Pri spomladanski setvi imajo ob cvetenju rastline dolg dan, pri pozni poletni setvi pa moramo izbrati kultivarje, ki so nevtralni glede dolžine dneva.

Tla

Grah dobro uspeva v rahlo kislih do nevtralnih tleh s pH 6,5 do 7. V kislih tleh s pH pod 5 se nitrifikacijske bakterije ne morejo razvijati, zato je treba apniti že prejšnjemu posevku. Tudi v močno alkalnih tleh s pH nad 8 nitrifikacijske bakterije ne morejo vezati dušika iz zraka. Za pridelovanje graha so primerna srednje težka tla, ki dobro prepuščajo in tudi zadržujejo talno vlago. Na zelo težkih tleh stoječa voda povzroča propadanje rastlin.

Gnojenje

Hlevski gnoj ali prevelike količine dušika manj ugodno deluje na razvoj graha in tudi na razvoj nitrifikacijskih bakterij, zato gnojimo samo z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo veliko fosforja in kalija. Obe gnojili sta potrebni za razvoj rastline kot za bakterije, ki iz zraka vežejo dušik. ▲

Vir: Mihaela Černe: Stročnice

ŠE ENKRAT O LANU

FRANC BART

Kot redni naročnik Viharnika sem v lanski izdaji št. 9 na osmi strani prebral članek "Nekaj o lanu v domačem kraju" avtorice Zdenke Jamnik, univ. dipl.inž.gozdarstva. Ta članek me je zelo pritegnil. Prebral sem ga dvakrat, pa ne zato, ker ga ne bi razumel ampak zato, ker mi je obudil spomine pred 60 leti. Vse to, kar je Jamnikova opisala za Štíhovo domačijo v Šentjanžu nad Dravčami, se je dogajalo tudi na kmetiji Lindenhof ali kratko pri "Ofu" v Šentjanžu pri Dravogradu, kjer sem bil tudi rojen.

Včasih so lan pridelovali na mnogih kmetijah na Koroškem. Na kmetijo "Of" ga je prinesel moj ded, ko je kupil kmetijo 1873 leta. Kako smo na naši kmetiji pridelovali in predelovali lan, je lepo opisala Jamnikova. Sušilnico, v kateri so pri nas sušili lan, so imenovali "ferjača". Tklacev, ki so tkali lan je bilo v neposredni bližini več, med njimi je bil tudi Gornji Kobolt - Pirnat v Šempetru. Njegov sin Franc je s tkanjem nadaljeval še nekaj časa po drugi svetovni vojni.

V spominu so mi ostala lepa dekliška in ženska oblačila iz lanu, ki se jih spominjam po nekem dogodku. Še v stari Jugoslaviji, ko sem bil že odrasel fant, je bila

velika gasilska veselica pri kmetu Kobelaku (sedaj pri Poberžniku). Gledal in opazoval sem plesne pare, nisim pa si upal zaprositi kakšne punce za ples. To je opazil moj dve leti starejši brat in me odpeljal v družbo deklet. Tu sem se zagledal v dve mladi kmečki dekleti v čisto belih kostimih. Okorajžil sem se in povabil eno na plesišče. Mislim, da me je pritegnila na plesišče ravno lepo zašita, lepa lanena oblekica, ki jo je nosilo dekletu na sebi.

Prepričan sem, da bi bilo tako laneno platno tudi danes cenjeno blago in bi bilo lahko pridelovanje lanu dodatna dejavnost na kmetijah, o kateri se toliko govori. Pri delu z lanom bi lahko obujali stare šege, dekleta in žene pa bi obnovile stare pesmi o predicah.

Da bi oživili to dejavnost predlagam, da na Koroškem ustanovimo društvo za pridelavo in predelavo lanu. V društvo vabim vse zainteresirane, med njimi tudi župane občin, ki bi lahko dali moralno podporo in smernice za delo, hkrati pa to dejavnost izkoristili za promocijo regije v turistične namene. ▲

Za konec pa še Slomškova pesem o predicah:

Le predi dekle predi,
prav tenko nit naredi,
da se ne bo krotičila
in ne tkalcem trgala,
dr .. dr.. dr..

Poštena tista je predica
in stara je pravica,
da tisto dekle kaj velja,
ki janko iz svoje preje ima,
dr..dr..dr..

Le predi prav vesela,
boš lepe pesmi pela,
kolovrat pojde rad okrog,
bo tekla lepše nit okrog,
dr...dr...dr...

Boš tanko nit storila,
glej, da se ne boš spomnila,
kako življenje rahlo je,
ki kakor nit pretrga se,
dr...dr...dr...

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

- Ste med tistimi, ki plačujejo položnice in poravnava druge mesečne obveznosti preko Koroške Banke?
- Vas motijo dolge vrste pred bančnim okencem?

Če ste vsaj enkrat pritrdilno odgovorili, potem ste prav vi tisti, ki bi se vam radi še posebej posvetili!

Vabimo vas, da se odločite za veliko bolj udoben, sodoben in predvsem hitrejši način poslovanja preko banke. Namesto hranilne knjižice v Koroški banki odprete tekoči račun !!!

Tekoči račun vam omogoča številne ugodnosti.

Posebej zanimiva je BA kartica, ki vam omogoča uporabo bančnega avtomata (tako za dvigovanje gotovine kot tudi za plačevanje položnic ter vpogled v stanje na računu) kadarkoli, 24 ur na dan. Prav tako lahko z BA kartico plačujete blago tudi brez čekov.

Na podlagi tekočega računa Koroške banke lahko odprete tudi trajni nalog. Z njim banko pooblastite, da za vas iz stanja na vašem računu poravnava določene mesečne obveznosti (plačilo računov za telefon, komunalo, elektriko, RTV ...).

Odločite se in obiščite katerokoli enoto Koroške banke. Skupaj bomo zagotovo našli najboljšo rešitev za vas!

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

Dr. METKA HORVAT

Človek potrebuje za svoj obstoj, za vzdrževanje osnovne presnove, kemično energijo, ki jo dobi iz hrane. Zdrava prehrana mu ohranja telesno in duševno zdravje, ga krepi ter zvišuje odpornost proti neugodnim vplivom okolja in pojavom obolenj.

S primerno prehrano dobi potrebna energijska hranila: beljakovine, ogljikove hidrate, maščobe ter zaščitne snovi: vitamine, minerale, vlaknine ali balastne snovi, ki so nujno potrebni za maksimalno delovanje vseh funkcij organizma.

Človek je že od vsega začetka užival mešano hrano, to je rastlinsko in živalsko hrano. Tudi njegovo zobovje, dolžina črevesja in presnova so prilagojeni vsejedcu. Temelj zdrave mešane prehrane so polnovredna žita, zelenjava, sadje, ribe, manj masno oziroma pusto meso, jajca, manj mastni mlečni izdelki in mleko.

Uživanje pestre, raznovrstne hrane pripomore k temu, da nam v organizmu ne primanjkuje bistvenih snovi, presnova je uravnotežena.

Danes velja, da prehrana z zadosti sveže zelenjave in sadja ne potrebuje dodatkov v obliki vitaminskih pripravkov.

Za nastanek kroničnih bolezni, kot so: bolezni srca in ožilja, rak, sladkorna bolezen, debelost, zvišan krvni pritisk, osteoporoza, žolčni kamni, revma, ima veliko vlogo neredna, nepravilna, enolična, mastna, prekomerno obilna prehrana.

Ostali dejavniki, ki prispevajo k obolevanju, so še: družinski, genetski dejavniki, kajenje, premalo gibanja, pitje alkoholnih pijač, nezdrav način življenja, stres.

Zato nekaj nasvetov, kakšna naj bo zdrava prehrana, ki varuje pred nastankom kroničnih, civilizacijskih bolezni: (glej prehranska piramida)

- Osnovni del prehrane predstavljajo žitni izdelki (testenine, ješprenj, ovseni kosmiči, polnozrnat kruh), stročnice, ki se počasi prebavljajo in ne dvigajo krvnega sladkorja. So glavni vir ogljikovih hidratov in naj bi predstavljali 55% - 75% energijskega vnosa.
- Sadje in zelenjava v količini 400 g na dan, od tega 3/4 zelenjave in 1/4 sadja, temeljni vir vitaminov, vlaknin (pospešujejo in regulirajo prebavo), z zaščitnimi snovmi (antioksidanti), ki pomembno ščitijo pred nastankom raka, zmanjšujejo nastanek ateroskleroze (poapnenja žil), preprečuje nastanek bolezni, ki so povezane z imunskim (obrambnim) sistemom, pojavom obolenj sklepov in mišičja (revmatične bolezni).
- Meso naj bo pusto meso piščancev, puranje meso, kunčje meso, ribe in čim manj klavnega rdečega mesa. Pripravljamo ga predvsem v dušeni obliki, ne cvrtje ali pečenje v maščobi (povezava z nastankom raka debelega črevesa).
- Jejmo manj mastni sir, posneto mleko, manj mastne mlečne izdelke.
- Jajca jejmo v manjših količinah (omejimo na 3 jajca tedensko).
- Maščobe, soli in sladkorja uživajmo čim manj, le kot začimbo.
- Izogibajmo se večji količini alkoholnih pijač (le kozarec ali dva rdečega vina).
- Hrani dodajamo le rastlinska olja (olivno, sončnično, sojino, repično olje).

- Izogibajmo se bele moke.
- Ne dosoljumo hrane; veliko soli je že v samem živilu.

Izogibajmo se čistih sladkorjev, slaščic (poleg sladkorjev vsebujejo tudi veliko maščob).

Drugi ukrepi:

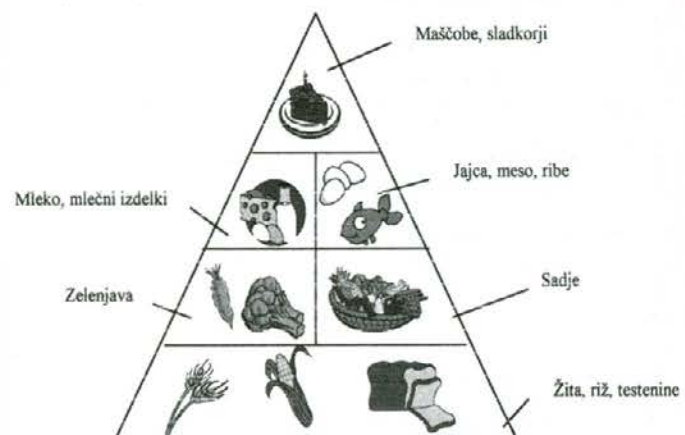
- Vzdržujmo primerno telesno kondicijo z zadostnim gibanjem, primerno starosti.
- Vzdržujmo primerno telesno težo.
- Izogibajmo se slabim navadam (razvadam): kajenju, pitju alkoholnih pijač.
- Zmanjšujmo strese. Depresijo in sovraštvo naj zamenja dobra volja in pozitiven pogled na življenje, odnose med ljudmi.
- Redna prehrana je prehrana z vsaj štirimi ali več obroki dnevno. Prehrana z le dvema, toda obilnima obroki dnevno, pripomore k nastanku debelosti, žolčnih kamnov, povečanemu holesterolu in povečanemu krvnemu sladkorju v krvi.
- Dobre prehranske navade: uživajmo hrano sede, počasi, jo dobro prežvečimo, v mirnem in sproščenem okolju. Imejmo redno prehrano: zajtrk, kosilo, večerjo in 1 do 2 malici.

- S spreminjanjem prehranjevalnih navad začnimo že pri otroku, kajti s tem bomo preprečili nastanek debelosti ter pojav neješčnosti (anoreksije) predvsem pri dekletih v puberteti. Predvsem pa bomo preprečili pojav kroničnih bolezni, povezanih s prehrano.

Prehranjevalne navade in sestava jedilnikov na Koroškem se bistveno razlikujejo od priporočil za zdravo prehrano. Vendar so številne študije v svetu in pri nas ugotovile, da imajo ljudje, ki uživajo t.i. mediteransko prehrano, ki vsebuje veliko sadja, zelenjave, stročnic, žit (testenine), ribe, sir, olivno olje, česen, rdeče vino in malo klavnega mesa ter sladkorjev, bistveno manj obolenj srca in ožilja, raka, zmanjšano umrljivost za temi boleznimi (tudi za 42% manjša obolevnost za obolenji venčnih (koronarnih) arterij).

Takšna prehrana je v italijanski, grški, francoski in španski kuhinji. Zato se velja zamisliti in sprejeti dejstvo, da je hrana dejavnik tveganja za nastanek nekaterih bolezni ter hkrati zdravilo za preprečevanje teh istih bolezni. ▲

Prehranska piramida, ki nam ponazori pravilno prehrano: zastopanost posameznih živil v vsakodnevni prehrani.

PRAVOČASNO CEPLJENJE - VEČLETNA ZAŠČITA

Zavod za zdravstveno
varstvo Ravne

V februarju prične- mo s cepljenjem pro- ti klopnem meningi- tisu.

CEPILI bomo v ambulanti
higiensko - epidemiološke
službe Zavoda za zdrav-
stveno varstvo Ravne po
urniku, ki ga bomo na-
knadno objavili.

Potrudili se bomo, da vam
bomo cepljenje omogočili
tudi v popoldanskem času
in eno soboto v mesecu.

Cepimo trikrat v času
enega leta. Za trajno
zaščito ponavljamo en-
kratno cepljenje vsakih
pet let (pozor tistim, ki so
dobili zadnjo injekcijo leta
1995!!!)

Uporabljamo samo tisto
cepivo, ki je nabavljeno in
testirano na Inštitutu za
varovanje zdravja R
Slovenije!

Kompletno cepljenje daje
100% zaščito proti tej
bolezni; komplikacij po
cpljenju, razen kratkotraj-
ne temperature, skoraj ni.

**Vse nadaljne infor-
macije lahko dobite
v naši ambulanti ozi-
roma po telefonu
8705 252.** ▲

PRAZNUJEMO

IVAN IN MATILDA KUSTER

STA SKUPAJ SLAVILA - 140 LET

LUDVIK MORI

Prvo nedeljo v oktobru 1999 sta Lonhtarjev dedi in babica v krogu svojih potomcev in ostriških pevcev odložila svoj sedmi križ ter si naredila osmega. Vsi prisotni smo jima zaželeli, da bi pri dobrem zdravju dočakala zlato poroko in še več naslednjih let Lonhtarjev Vanč, kakor ga vsi kličemo, se je rodil kot tretji otrok v številni družini septembra 1929 leta. Za njim so privekali še štirje bratci in štiri sestre. Žal, sta en bratec in sestra že v otroštvu umrla, najstarejši Jože pa je padel kot prisilni mobiliziranec nekje v Rusiji. Ivan se spominja, da se nikakor ni mogel vživeti na materinem drugem domu, kamor se je primožila. Večkrat je ušel nazaj k dedku ter mu po svojih otroških močeh pomagal. Pasel je živino in za majlico užival kruh z medom. Pri Žižpretu se je naučil raznovrstnih kmečkih opravil in pri trinajstih letih je že prevažal s konji les. Ko je moral brat Jože v prisilno vojsko, ga je moral nadomestiti pri "furanju" lesa.

"Spomini na otroška in mlada leta bi bili lahko za večino lepi, če jih ne bi takrat oskrunila vojna", ramišlja Vanč in nadaljuje: "Ko so se v naših krajih pojavili partizani, so se utaborili pri sosedu Pečovniku in na naši domačiji. Nekdo jih je izdal. Nemci so jih zahrbitno zalezli in bile so žrtve. Pri sosedu Pečovniku so Nemci požgali dom ter vrgli mater in hčerko v ogenj. Pri nas je prav takrat domovala očetova sestra z otroki. Vseh nas je bilo petnajst. Postavili so nas pred zid, da bi nas postrelili in požgali dom. Le srečnemu naključju se gre zahvaliti, da se to ni zgodilo." Za spomin na ta dogodek pa je 15-letni Vanč čez noč dobil širok pramen sivih las na vrhu glave. Živeli so v velikem strahu, saj so Nemci kar naprej "hajkali" po hribih, kjer so se zadrževali partizani.

Po vojni je čakalo vse ljudi trdo delo, tudi mladino. Ko je Vanč odrasel v fanta, ga je skupina mladeničev zvabila, da so prebegnili čez mejo, kjer pa je kot zdomec okušal trdo življenje tujca. Vedno pogosteje je tudi

Bica Matilda Kuster reže torto.

mislil na dekline, ki jo je zapustil v negotovosti, kakor tudi dom. Čeprav se je tujine že malce navadil, je bila misel na dekline in domovino močnejša. Ko je izvedel, da so se življenske razmere v domovini malo izboljšale ter kazni za vrnjene begunce zelo omilile, se je vrnil v domovino. Starši so se Vnčeve vrnitve razveselili in namignili, da mu bodo sčasoma prepustili kmetijo. Ostali bratje in sestre so si ustvarili družine in domovanja. Tudi Vanč je na dom pripeljal "ta mlado", Koratovo Tilko, s katero sta v zakonu podarila življenje trem hčerkam

in sinu Janku, ki z ženo Dragico in tremi sinovi že zagotavljajo nove korenine Lonhtarjevega grunta tam visoko nad Košenjakom.

Naj še povem, da sta Tilka in Vanč lani prejela visoko škofijsko priznanje za 50 - letno sodelovanje pri cerkvenem petju, sicer pa ostriški pevci nastopajo tudi na drugih prireditvah, kamor jih povabijo.

V imenu vseh, ki ju poznamo želimo, da bi jima zdravje še dolgo služilo, da bi še naprej pela v pevskem zboru in se družila s svojimi vnuki. ▲

ROŽE PECE

Opisati se rož ne da, kajti te lepe so tako,
da bi si moral jih ogledati vskdo.
Vse rože Pece so si kot družina.
Družine, ki se razumejo, ena drugi pomagajo.

Si ne zavidajo, če ima katera lepši cvet,
ker vedo, da njihov cel je čudesen gorski svet.
Pojdite tudi vi uživati, gledat lepoto to,
zelenje krasno, da vam žal ne bo.

Samo trgati jih ne bi smel nihče,
ker preveč so žalostne, če so prehitro ločene.
Kakor ljudje ob slovesih solze točijo,
v naravi jočejo, skozi roso jutranjo.

Franci BREG

CIVILNA ZAŠČITA

Ščiti pred nevarnostmi, rešuje življenja, pomaga v stiski

VLADIMIR NIKOLIČ

Nesreče

Civilna zaščita (CZ) se ukvarja s tistimi nesrečami ,ki jih povzročijo naravne in druge nenadzorovane sile in ki zaradi izrednega obsega in izredne intenzivnosti lahko ogrozijo zdravje in življenje večjega števila ljudi ter varnost premoženja in drugih dobrin.

Te nesreče so predvsem : poplava, visok sneg, snežni plaz, toča, žled, pozeha, suša, močan veter (vihar), potres, zemeljski plaz, požar ,rudniška nesreča, velika prometna nesreča, nesreča z nevarno snovjo, vojna in druge oblike množičnega nasilja.

Človeške žrtve

V zadnjih desetih letih je v Slovenji v požarih umrlo 168 oseb, 580 pa jih je bilo huje poškodovanih.

Škoda

Slovenija obsega stične dele štirih velikih evropskih naravnih geografskih enot, ki s svojim prepletanjem ustvarjajo še petega, česar ne srečamo niti v mnogo večjih državah. To pokrajinsko raznolikost pa naša država plačuje z razmeroma veliko stopnjo ogroženosti zaradi naravnih nesreč.

Naravne in druge nesreče vzamejo vsako leto od 1,5% do 3% bruto družbenega prihodka, večje nesreče pa tudi več; na primer potres v Posočju leta 1996 je zahteval 6,5% bdp RS, vodna ujma leta 1990 pa 20% bdp.

Urad Združenih narodov za pomoč ob nesrečah (UNDRO) torej upravičeno zahteva, opozarja, da moramo gledati na problem nesreč kot na problem ekonomskega razvoja .Ta problem je zato treba reševati z združeno akcijo, začevši z načrtovanjem, ki mora temeljiti na treh znanih ugotovitvah:

- da pomenijo nesreče za večino ogroženih dežel največjo oviro razvoja,
- da lahko večino nesreč preprečimo in
- da so najosnovnejši preventivni ukrepi najcenejši.

Odgovornost za zaščito in reševanje

CZ temelji na odgovornosti in obveznosti države, lokalnih skupnosti (občin) ,podjetij in drugih organizacij za zaščito in reševanje ljudi in premoženja. Temelji tudi na samoodgovornosti prebivalcev za osebno in premoženjsko varnost.

Znanost in njena vloga

Oporišča organiziranih prizadevanj vseh dejavnikov za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami so v znanosti. Le s sodelovanjem različnih srtok lahko odgovorimo na vprašanje, kaj storiti pred posamezno nesrečo .

Naloge Civilne zaščite

- Temeljne naloge CZ so humanitarne nerave in se nanašajo predvsem na :
- spremljanje nevarnosti in drugih nesreč,
- obveščanje in opozarjanje na preteče nevarnosti,

- vzpostavljanje in vzdrževanje pripravljenosti za zaščito in reševanje,
- mobilizacijo sil in sredstev za zaščito in reševanje,
- zaščito in reševanje ljudi, žvali in materialnih dobrin, ter dajanje pomoči,
- odpravljanje posledic nesreč do zagotovitve osnovnih razmer za življenje in delo ,
- pomoč drugim prizadetim državam.

Zaščitni ukrepi

Najpomembnejši zaščitni ukrepi so :

- obveščanje in alarmiranje prebivalstva in vodilnih organov,
- graditev in priprava zaklonišč in drugih zaščitnih objektov ter njihova uporaba,
- evakuacija, nastanitev in oskrba ogroženega prebivalstva,
- ukrepi za osebno in skupinsko zaščito pred posledicami nesreč z nevarnimi snovmi,
- ukrepi za zaščito kulturne dediščine,

- zaščita pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi.

Služba za opazovanje in obveščanje

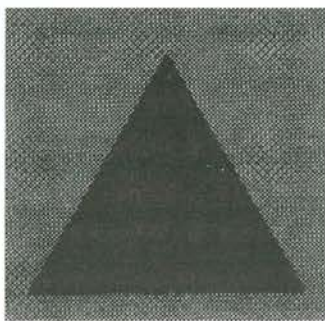
Na podlagi pravočasnih in ustreznih informacij o nevarnostih je mogoče veliko storiti za preprečitev nesreč in njihovih posledic. Za zaščito in reševanje koristne informacije in podatke zbira služba za opazovanje in obveščanje. Pridobljene podatke in informacije posreduje vodilnim organom in drugim izvajalcem zaščite in reševanja . Ta služba poleg tega obvešča, opozarja in alarmira prebivalce o pretečih nevarnostih in jim posreduje napotke za zaščito in vzajemno pomoč. Izvajajo tudi določene naloge pri mobilizaciji sil in sredstev za zaščito in reševanje ter posreduje odločitve pristojnih organov o izvajanju zaščitnih ukrepov, reševanju in pomoči.

Služba za opazovanje in obveščanje opravlja svoje naloge na podlagi:

- obvestil prebivalcev, ki jih ti posredujejo v centre za obveščanje tel. št. 112, ali na druge načine;
- delovanje obstoječih opazovalnih služb, ki jih posamezna ministrstva, zavodi in druge organizacije organizirajo za spremljanje meteoroloških, hidroloških, seizmoloških, ekoloških in drugih razmer;
- opazovanj, ki jih v okviru redne dejavnosti opravljajo razna društva in druge organizacije (npr :gasilci ,RS, jamarji, potapljači, gozdarji, cestarji, AMD, letalski klubi, radioamaterji in drugi);
- opazovanj, ki jih v okviru svojih nalog opravljajo poverjeniki in štabi CZ;
- radarskega opazovanja zračnega prostora, ki ga organizirata Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za promet in zveze;
- mednarodne izmenjave podatkov in informacij, pomembnih za zaščito in reševanje.

Slovenski znak civilne zaščite

Mednarodni znak civilne zaščite

Učinki erozije in uničen jez na reki Mislinji v Slovenj Gradcu

Nadaljevanje v naslednji številki!
Kako smo organizirani. ▲

DOSEŽKI ŽUPANOVANJA FRANCA STAKNETA V ČRNI

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Malo pred koncem iztekajočega leta 1999 smo v Črni na Koroškem dobili novo pridobitev. To je lep zdravstveni dom z lekarno. Pri razmišljanju, da bi ob otvoritvi napisal reportažo, sem prišel do sklepa, da bi se z najzaslužnejšim za to raje pogovoril in pogovor objavil v našem Viharniku. To prijetno kramljanje sem opravil z županom občine Črna na Koroškem gospodom Francem Staknetom.

Gospod župan, veljate za najstarejšega slovenskega župana, istočasno pa sloвите kot župan občine, kjer smo v času "samostojnosti" dobili skoraj največ novega. Ali bi se hoteli kot župan občine Črna predstaviti širšemu krogu bralcev Viharnika?

Ljudje iz naše regije me v glavnem poznajo. Župan sem od ustanovitve manjših občin leta 1995. Moj osnovni moto je, da izvršim dane obljube občanom. Tako je bila izredno zahtevna naloga izgradnja telefonske povezave v Podpeci. Ta zelo razkropljen zaselek je bil čisto brez telefonske povezave. Uspelo mi je zbrati sredstva, tako, da imajo od leta 1996 praktično vse družine v tem zaselku telefonske priključke. To je bil izredno zahteven projekt, kajti primarni kabel smo morali vkopati na razdalji šestih kilometrov na izredno skalovitem terenu. Tudi pot sekundarnega kabla poteka po podobnem svetu, kdor pozna ta lepi predel ve kakšen je teren od Žačna pa do Sv. Helene. Naslednje leto smo se lotili še Koprivne, tako da imajo vsi zaselki telefone. Poleg tega smo

Nov zdravstveni dom v Črni.

▲ ▼ Foto Janez Švab

Banka v Črni. ▲

▼ Smučišče v Črni.

alsfaltirali še ceste v naše zaselke Koprivno, Javorje in Jazbino, tik pred tem pa tudi v Bistro.

V zadnjem obdobju smo tudi z Vašo pomočjo dobili še marsikaj. Da naštejemo samo nekaj stvari: pošta, banka, obnovljena Puhanova hiša, obnovljena hiša kmetijske zadruga, na novo tlakovane poti na pokopališču, umetno zasneževanje smučišča, pa še kaj sem pozabil. Koncem leta smo dobili še čudovit zdravstveni dom. Ali bi hoteli o njem kaj več povedati?

Koncem leta 1997 sem začel razmišljati o gradnji zdravstvenega doma. Prvi pogovori so stekli z direktorjem CUDV g. Lačnom o pripravljenosti tega zavoda, da bi sodelovali pri gradnji. Z novim zdravstvenim domom se bi sprostili prostori dosedanje ambulante ki bi jih lahko uporabil zavod za svojo dejavnost. Aprila 1998 smo se dobili vsi ki smo lahko kaj pomagali pri začetku gradnje, napisali pismo o nameri in izdali nalogo domačemu arhitektu Dragu Markoviču, da izdela osnovni projekt in ga ovrednoti. Nekaj denarja smo kar hitro zagotovili, ostali del pa smo morali kar precej iskati. Med drugimi je delež prispevalo ministrstvo za zdravstvo pa tudi Stanovanjsko podjetje Ravne, kajti v zgornjem delu hiše je tudi pet stanovanj. Za gradnjo je bilo potrebno ogromno soglasij. Že pred samo gradnjo smo morali zgraditi podporni zid ob Javorskem potoku. Dela so se pričela v začetku leta 1998, otvoritev objekta pa je bila 23. 12. 1999. Ljudem je najbolj všeč poleg tega, da je to nov objekt, to, da ni treba z receptom čez celo vas v lekarno in po stopnicah, temveč samo skozi sosednja vrata v lepo, moderno lekarno. Pravi vitez bo objekt dobil šele spomladi, ko bo ozelenela trava in ko bo dokončan asfalt. Pa še to, to je objekt, ki ga potrebujejo vsi, tisti ki stanujejo v centru ali izven. Naj povem še to, da je celotna vrednost zdravstvenega doma z opremo vred 200 mio tolarjev.

Kakšni pa so plani za naprej?

Kot župan se zavedam da so me ljudje izvolili in da se moram z delom nenehno dokazovati. V tekočem letu 2000 bo manj investicij, kajti preko 50 mio tolarjev moramo vložiti v izgradnjo doma starostnikov v Prevalje in pa nekaj še pokriti za izgradnjo zdravstvenega doma. Nekaj bomo pa vseeno naredili: končali bomo z asfaltiranjem ceste v Bistro, obnovili nekaj mostov, razširili pokopališče in končali dela pri obnovi nogometnega igrišča. Intenzivno delamo na dogovorih za obnovo žage v Mušeniku in imamo strokovno moštvo za raziskavo izvirov tople vode.

Poznamo Vas kot prijaznega človeka, ki se pogovori z bogatim ali revnim, izobraženim ali neizobraženim, znate pomiriti nestrpnosti; kako pa kaj shajate s strankarskimi veljaki na sejah občinskega sveta?

Nikoli se ne obremenjujem. Napram občini imam čiste račune. Delam z razpoložljivimi sredstvi, če pa naredimo kakšno neplanirano delo, o tem obvestim občinske svetnike. Imam pa dobre odnose z vsemi, kajti z nikomer se nisem sprl, ne z svetniki, pa tudi z občani ne. Imam veliko obiskov, ljudje me ustavljajo, skratka ne zaznavam kakšne jeze nad menoj.

Vsi slovenski župani so mlajši od Vas, pa le malokateri zmore toliko aktivnosti. Srečamo Vas na proslavah, na gradbiščih cest in ostalih objektov, na smučišču, ... Od kod črpate energijo, in ne vem, če se sploh kdaj utrudite, kako se regenerirate?

Povem lahko tudi to, da moram biti prisoten marsikje, na gradbenih objektih, prireditvah na območju občine in izven. To delo me ne utruja. Vsepovsod grem z lahkoto, izogibam pa se pogostitvam po prireditvah. Ne pijem in ne kadim, tako da imam občutek, da je moje telo zdravo. Moram omeniti tudi to, da mi sodelavci na občinski upravi zelo pomagajo. Na splošno vsi izvršujejo svoje naloge, tako da lahko ugotavljam, da je delo korektno opravljeno.

Gospod župan, najlepša hvala za prijeten pogovor. V imenu bralcev Viharnika se Vam najlepše zahvaljujem in Vam in Vaši uspešni ekipi v Črni na Koroškem zaželim v letu 2000 obilo zdravja, sreče in delovnih uspehov. ▲

LJUDJE

IN

DOGODKI

SREČANJE STAREJŠIH GABERČANOV

MIHAELA KOTNIK

Posnetek starejših krajanov, tretja z leve sedi 90 - letna Marija Borovšek.

Foto Mihaela Kotnik

Ob koncu lanskega leta so se spet zbrali starejši krajanje Gaberke od 70 let v dvorani gasilskega doma Gaberke. Od skupaj 60 se jih je srečanja udeležilo 41, ki so v prijetnem razpoloženju preživeli nekaj lepih trenutkov. Med njimi je bila najstarejša krajanja Marija Borovšek, saj šteje že 90 let svojega življenja.

Organizator RK je poskrbel za prijeten kulturni program, v katerem so nastopili: otroci iz vrtca Gaberke, osnovnošolci, Marta Čas s svojimi pesmimi ter Mihaela Kotnik in Mirko Vrhovnik s skečem "Nesporazum na krajevni skupnosti". Za veselo razpoloženje je poskrbel Ivan Kumer s svojimi fanti (fraitonariji). Članice odbora smo poskrbele za okusno večerjo in veselo razpoloženje, obiskal pa jih je tudi Miklavž z darovi.

Predsednik RK gospod Blatnik jih je pozdravil in jim zaželel vse najboljše v letu 2000, predvsem zdravja in da se prihodnje leto spet srečajo.

Ob tej priložnosti je organizacija Rdeči križ sprejela 12 osnovnošolcev za člane.

Vse, ki se srečanja niso mogli udeležiti, jih bomo poverjeniki obiskali na domu.

Vsem, ki so kakorkoli pripomogli k temu prijetnemu srečanju, se krajevni odbor Rdečega križa Gaberke najlepše zahvaljuje. ▲

V prejšnji številki Viharnika smo objavili članek **DVAKRAT DVOJČKI NA KMETIJI GABERŠEK V BRDAH** in pri tem pozabili objaviti fotografijo. Res je da se le redkogdaj zgodi, da se rodijo dvojčki pri ljudeh, še redkeje pa slišimo to za govedo. In o tem priča simpatična fotografija, ki jo posnel Rado Jeromel.

TUDI NA PERNICAH SE JE OHRANIL OBIČAJ KOLEDOVANJA

LUDVIK MORI

Kot v starih časih, so se tudi letos na predvečer treh kraljev zbrali trije korajžni fantje in eno dekle ter prepevali družinam trikraljevsko pesem v spremljavi harmonike skoraj do jutra.

Še pred drugo svetovno vojno so koledniki prepevali tudi ob svečnici. ▲

Perniški koledniki

Foto Ludvik Mori

Žegnanje konj v Javorju

Foto Franc Jurač

V JAVORJU SO "ŽEGNALI" KONJE

FRANC JURAČ

Na god svetega Štefana, ki je zaščitnik živali, so v Javorju nad Črno na Koroškem na pobudo Tomaža Modreja in Tineta Cigaleta prvič pripravili blagoslov konj pri podružnični cerkvi svetega Jošta. Kljub slabemu vremenu je na "žegnanje" pripeljalo svoje konje sedem konjenikov, konje pa je blagoslovil mežiški župnik Jože Lodrant ob somaševanju domačega župnika Toneta Vriska. Kot sta povedala Tomaž Modrej in Martin Cigale bo odslej "žegnanje" konj v Javorju tradicionalno. ▲

Slomškova slika v Slovenj Gradcu.

Foto Franc Jurač

SLOMŠKOVA SLIKA V SLOVENJ GRADCU

FRANC JURAČ

V mestni cerkvi svete Elizabete v Slovenj Gradcu so ob 27-letnici smrti župnika Jakoba Sokliča, ki je dolga leta župnikoval v tej cerkvi, postavili sliko blaženega Antona Martina Slomška.

Sliko je narisala domačinka Irina Mouravjeva - Pušnik, blagoslovil pa jo je rektor mariborskega blagoslovja dr. Marjan Turnšek. ▲

SREČANJE DRUŠTVA INVALIDOV IN DRUŠTVA UPOKOJENCEV MUTA

RUPREHT KRAJNC

Na dan samstojnosti ali praznik sv. Štefana 26. decembra 1999 je bilo že skoraj tradicionalno srečanje društva invalidov Muta in društva upokojencev Muta. Vsako leto se na ta dan zberejo člani obeh društev in si voščijo za praznike. Ob dobri kapljici in veselih "vižah" si izmenjajo svoje misli in ob tolažilnih besedah lažje stopijo v novo leto.

Odbor, ki ga vodi predsednik Jože Frajdel, že vrsto let organizira razne izlete v planine in kopalniške bazene. Dobro je pripravil tudi naše srečanje s pestrim kulturnim programom. Najprej nam je zapel nekaj ganljivih

Udeleženci srečanja društev upokojencev in invalidov Muta.

Foto Rupreht Krajnc

ZM
d.d.
**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.

Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: 41-591, 41-881, 41-882, fax: 41-814

**ŽIVLJENJE GRE
NAPREJ IN
MI Z VAMI!**

Zavarovalnica
z najdaljšo tradicijo
in največ
zavarovanci
na Koroškem!

pesmic ženski pevski zbor Klasje pod vodstvom Bernarde Rak, kroniko upokojencev so nam predstavili recitatorji, gospodje: Smolar, Kobolt in Mrakič. Na koncu so nas pozdravili še: predsednik društva invalidov Muta gospod Jože Fajdl, predsednik društva upokojencev gospod Avgust Šrajner in župan občine Muta gospod Ivan Draučbaher, nam zaželeli dobrodošlico in srečno leto 2000. Šiviljski krožek društva invalidov pod vodstvom Marije Mrakič je

pripravil lepo razstavo klekljanja, šivanja na platno, gobelinov in še veliko drugega. Obilni prigrizek je priskrbel gospod Lipuš. Ob dobri kapljici nas je z veselimi melodijami zabaval ansambel Bratov Trtinek, tako da smo se zadržali kar pozno v noč.

V imenu društva invalidov in v svojem imenu se zahvaljujem vsem organizatorjem prireditve za trud, vsem članom pa želim veliko uspehov in srečno leto 2000. ▲

UREJENA OKOLICA - PONOS KRAJA

ŠTEFKA MELANŠEK

Sneg je pobelil našo lepo pokrajino in jo zazibal v zimski počitek. V Razboru pa je pod snegom tudi urejen spomenik padlim borcem. V lanskem letu smo z obsežno akcijo uredili okolico tega spomenika. Ker sami nismo imeli dovolj denarja, nas je organiziral vaški predsenik gospod Jože Lenasi, da smo zavihali rokave in položili tlakovce ter uredili zemljišče. Po svojih močeh so pomagali tudi razborski mladinci. Naredili smo okrog 150 prostovoljnih delovnih ur. Gospod Vinko Klančnik je priskrbel rože, ki sta jih dve delavki posadili ob grobnici padlih. Za finančno pomoč pri ureditvi okolice spomenika se zahvaljujemo gospodu Janezu Komljanču in vsem ostalim sponzorjem, ki so nam pomagali.

Veliko dela pri ureditvi okolice nas čaka še v letošnjem letu. Upam, da bomo še naprej složni, da bomo lahko poskrbeli za naše lepše okolje. ▲

Danes že lahko rečem, da se je to zgodilo "davnega leta", kot uvodoma začnejo nekatere pripovedke oziroma pravljičice. Vendar moram že uvodoma poudariti, da to, kar bom v jedru tega članka opisal, ni nobena pravljičica in tudi ne izmišljotina kot "lovska latinščina". Je le resničen dogodek, ki sem ga kot mladenič pred 60 leti doživel, ko sem prvokrat vodil lovskega gosta na lov na divjega petelina.

Pred drugo svetovno vojno je v naravi živelo mnogo več ptic, kot jih vidimo in slišimo danes. To velja na splošno za celo Evropo, jaz pa poznam razmere na območju Mežiške doline.

Mnoge ptice so iz naših krajev povsem izginile. Niso sicer izumrle, le v tem hribovitem podeželju ne najdejo dovolj hrane in miru, pa so se umaknile v milejša območja, kjer sneg in mraz ne trajata skoraj pol leta. Nekdanje pestrosti letnih posevkov ni več, saj je znano, da prevladuje monokultura korusa. Tudi travniki niso več naravni; hitra, z gnojnicjo prepojena in z umetnim gnojem posiljena trava, ki jo trikrat kosijo, ne dozori več v seme in tako ptice nimajo dovolj naravne prehrane in tudi ne časa za vzrejo mladičev. Iz našega okolja so povsem izginile poljske jerebice, prepelice, fazani, škrjančki, slavčki in verjetno še katera, ki jih jaz ne poznam. Zelo redke so vse vrste žoln, smrdokavre, liščki, cararji oziroma drozgi, brinjevke, pogorelčki, pastirice, kalini, srakoperji, brglezi, lastovice, golobi, kragulji in skobci ter še druge ptice. Kukavic je tudi manj, vendar njeno nenehno preletavanje in ku-ku, ki se daleč sliši daje videz večje prisotnosti. Sinice so sicer vajene naših zim, vendar je marsikatera njena hrana zastrupljena (žuželke), ki lahko uniči njo in zarod. Ko smo bili še otroci, smo se ponoči bali skovikanja sov, danes pa ne veš, v kateri votli drevesni luknji ali zvoniku bi jo še našel.

Ptici divji petelin in gozdni jereb, ki živita samo v gozdu, pa se v nižjih legah do 1000 m nadmorske višine ne oglašata več.

Petelin in z njim seveda kure, so se zadrževali že kar na višini 500 m nadmorske višine in navzgor z osnovnim zaledjem v višjih legah okrog 1000 m in do gozne meje. S svojim tajinstvenim petjem ob jutranjem svitu je očaral marsikaterega ljubitelja narave, da tega ni pozabil vse življenje.

Gozdni jereb pa se je s svojim nežnim "ci-ci-ciceri-cui" v poznem poletju oglašal v vseh grapah gozdov, od nižin do vrha gozdne meje.

Ali smo enega in drugega res pregnali ljudje, ki smo za rekreacijo prehodili, v zadnjem obdobju tudi prevozili z avtomobili, motorji in bicikli, pozimi s smučmi, vse kolovoze in gozdne steze ter brezpotja in tudi pri nabiranju gozdnih sadežev prehodili vsak m2 gozdne površine, ob tem zapuščali sledi plastičnih vrečk, konzervnih škatelj, papir in drugo ter kričali in se klical v gozdu, da bi držali vezo in se ne bi izgubili. Ti dve ptici nismo pregnali iz nižin v višinska območja, saj bi se potem morali tam pojaviti v večjem številu, je pa tam številčnost skoraj enaka kot pred desetletji. Ne, izginili sta! Izumrli! Nemir in posledično bolezen ju je ugonobila. Ta sprememba je nastala v letih 1975 do 1980. Zaradi tega so nekatere lovske družine v nižjih območjih Mežiške doline ti ptici že samoiniciativno zaščitili (leta 1970 petelina in 1980 gozdnega jereba). Sedaj pa sta uradno zaščiteni v vsej Sloveniji. Sedaj pa k dogodku, kako sem vodil lovskega gosta na divjega petelina.

Takrat še nisem bil lovec in tudi "raubšical" nisem. Zanimal pa sem se za lov, za ptice in divjad, saj sem živel v okolju, kjer so se pogosto srečevali lovci in tudi krivolovci. Teh drugih je bilo v času lovzakupništva vsekakor več kot lovcev z uradno izkaznico. Tako sem se tudi seznanil s prakso, kako ob petju "naskakovati" petelina in kje se ti zadržujejo.

V predvojni Jugoslaviji so se za občinska lovišča potegovali le dobro situirani trgovci, gostil-

ničarji, obrtniki in advokati na posebnih licitacijah (kdo bo dal več v občinsko blagajno). Tisti med njimi, ki niso imeli zadovoljivih rednih dohodkov, so pozneje iz lovišča pospravili (postrelili) čim več divjadi, da so si delno povrnili stroške zakupnine. Predvsem dobro so vnovčili trofejne srnjake in gamse (rogovje) ter divjega petelina.

Bilo je aprila 1939, ko je lovzakupnik, kleparski mojster v Prevaljah prišel do mene in me vabil, da bi naslednji dan vodil enega izmed dveh lovskih gostov na velikega petelina. Kot domačina me je seveda poznal in vedel za moje lastnosti. Jaz sem takoj privolil, saj tako sem lahko prvič "uradno" šel na lov, seveda brez puške. Čutil sem se celo počaščenega, da mi je zaupal tako odgovorno nalogo.

Naslednje jutro smo se sešli še ob popolni temi na prevaljski železniški postaji štirje moški: dva gosta, lovzakupnik in jaz. Preko železniške proge smo krenili po strmi stezi, po strmih travniku in skozi gozdček in čez drugi travnik, od tam pa po položnejšem delu spet skozi gozd do kmetije Trub na Breznici. Hodili smo približno 3/4 ure tako, da smo tipali stezo in se spotikali ob korenine drevov. Gosta sta se kar zadihala saj kot mestna človeka nista bila vajena take hoje. Prispeli smo še v popolni temi in posedli na klopi ob mizi, ki so bile postavljene ob zid stavbe. Po

krajšem počitku nas je lovzakupnik, majhen možak z močnimi brki razporedil. Meni je rekel, naj gosta peljem desno v Bojnikov gozd, sam pa bo šel proti Libnikovem in Ocvirkovem vrhu, kjer je petelinje rastišče. Ob 8. uri naj bi se zbrali spet pri kmetiji, nam je še naročil in odšli smo vsak na svoj kraj.

Midva z gostom nisva imela daleč. Šla sva naprej nekaj sto metrov po ravni cesti, ki je speljana ob robu gozda in višje razpotegnjenim travnikom. Prišla sva do lesenega križa na križpotju. Gostu sem rekel, naj počaka tu, jaz pa bom pogledal in poskusil dognati ali petelin že poje. Pred kakim tednom sem ga poslušal kakih 200 m nižje "klepati". Grem navzdol po gozdnem kolovozu, se ustavljam, napanjam ušesa, obračam glavo in zadržujem dih, da bi bolje slišal. Nič. Že se je svitalo. Grem počasi nazaj in se občasno ustavljam. Vse je tiho, le malo jutranjo sapico je slišati v vrhovih drevov. Pridem nazaj do gosta in pokažem z roko, da ni nič. Šele sedaj sem videl mojega gosta, ki ga je lovovodja nazival doktor. Bil je srednje velik, star dobrih 50 let, s trebuščkom, malo krivih nog na O, v "pumparicah", v zelenem površniku iz lodna in z lovskim klobukom z "gamsportom" na glavi. Nosil je puško šibrenico - dvocevko. Nahrbtnik je odstopil meni, da bi bil bolj prost.

Divji petelin.

Fotografija je bila posneta 1963 leta.

Že so se oglasili prvi ptiči: drozg, golob, kukavica in kmalu je bil žvrgolelo blizu in daleč. Ni bilo časa za razgovor. "Poskusiti moram še enkrat", sem pomislil. Gosta vodim nekaj metrov naprej in mu rečem, naj počaka, jaz pa hitim navzdol po drugem opuščnem kolovozu. Že po 40 korakih nekako bolj slutim kot slišim med ptičjim žvrgolenjem rahel "klop". To je zaključni del "klepanja" pred "brušenjem". Še malo hitim naprej in se prepričam, da petelin res poje. Hitim nazaj po poti in že od daleč kažem gostu, naj pohiti. Prej čemerni obraz se mu razjasni in živahno nerodno stopica za menoj. Po nekaj metrih ga vprašam, če čuje petelina. Odkima. Čez kakih dvajset korakov ga spet vprašam, ali kaj čuje. Sedaj se je nasmehnil in pokimal. Začneva "naskakovati", narediva dva tri večje korake v smeri petja. Hitro stopiva čez majhno čistino in se prikrivajeva ob srednje veliko smreko z vejami nad glavo. Pri tem s hrupom odletita dve kuri in skoraj sem prepričan, da je konec. Zbal sem se, da bo petelin odletel ali pa se spustil na tla h kuram. Hrup kur je petelina vzburlil in je začel še bolj poudarjeno "klepati". Ob tem sva ga zagledala kakih 35 metrov daleč, ko se je gibal na veji večjega bora blizu vrha krošnje. "T(e)k-telep-telek-telep... klop hršsss" je pel kitico za kitico. Priklanjal se je proti soncu, ki je žarelo iznad Pohorja. Repna

peresa je imel razporejena v široko pahljačo. Bil je čudovit pogled! Šepnem gostu, naj strelja in ga opozorim, da takoj po zadnjem "udarcu" "klop", ko petelin brusi. Takrat je gluha, vendar pa vidi. Gost dvigne puško, ki jo je z naboji napolnil še pred naskakovanjem in se nasloni ob deblo smreke. Pok je odmeval preko doline Strojanske Reke proti Tolstemu vrhu. Ves razburjen me gost vpraša v nemškem dialektu "Ali je padel?" V tej razburjenosti ni videl, da so šibre odstrelile le nekaj iglic bora blizu petelina. Te so petelina le malo zaslepile in je trenutno potihnil. Kar hitro pa je spet začel povezano klepati in brusiti. Gost je napel udarno iglo za drugo cev in ob brušenju ponovno streljal. Tokrat je odstrelil del veje, na kateri je petelin pel. Sedaj ni vprašal, če je padel, saj se je petelin dvignil in vzletel proti nama. Sedel je na vrh sosednje smreke, kjer sva stala. Dotaknil sem se gosta in mu s kretnjami pokazal, naj bo čisto pri miru. V prepričanju, da petelin ni opazil nevarnosti in naju ni videl, sem imel upanje, da bo mogoče le še zapel. In res, čez dobrih pet minut že slišiva prvi zlog "tk", postopoma se razvname in že začne v zaporedju s celo kitico. Zašepčem gostu, naj strelja. Medtem, ko sva v strahu čakala ali bo petelin še zapel, je gost izpraznil puško, iz žepa na zadnji plati vzela dva nova naboja in ju vtaknil v obe

cevi. Puško je na opozorilo odpiral in zapiral le ob brušenju, da petelin ni slišal zvoka. Puška je bila spet pripravljena. Gost dvigne puško pokonci, malo se odmakne od debela in med vejami ustrelji tretjič. Sedaj petelin pade pred naju v črničevje in obleži mrtev. Gost je bil brez sape, brez besed. Bil je tako presenečen in vzhičen in končno presrečen, da leži pred njim črna - kovinsko - svetleča ptica, divji petelin. Rdeči blazinici nad očmi sta krasili njegovo glavo, iz kljuna pa je pritekla kapljica krvi. Gost je spoštljivo pristopil h ptici, jo prijel za obe nogi in jo dvignil, da se je čarobna ptica z razprtimi perutmi pokazala v vsej velikosti. Po lovskem običaju sem jaz petelinu v kljun zataknil vršiček smrekove veje, drugi vršiček pa na klobuk pripel gostu in mu čestital "lovski blagor". Brez besed sva se vračala po mahoviti poti do ceste. Na poti do Truba me je vprašal, ali sta ona dva le slišala, da je trikrat streljal. Bilo mu je nerodno. Potolažil sem ga, da sta ona dva šla onkraj hriba in verjetno pokanja nista slišala. Zaupno mi je rekel, naj bom tiho in naj nič ne povem, dokler ju ne preizkusim. Ko sva prišla nazaj do kmetije, ostalih dveh še ni bilo. Rekel mi je, naj petelina nekam skrijem dokler ne ugotovi, ali sta strele slišala. Nesel sem ptico kakih 20 metrov nižje po travniku in jo za

deblo neke jablane položil na tla. Sedla sva za mizo in čakala. Gost je odprl nahrbtnik in izvlekel malico in mirno sva jedla in se nasmihala, kako ju biva začasno držala v nevednosti. Čez dobre pol ure sta se vrnila tudi lovozakupnik in njegov gost - prazna. Moj gost se mi je pomenljivo nasmehnil. Ko pride ta do naju je lovozakupnik z grenkobo na obrazu zavzdihnil in v dialektu rekel: "Nič nisva videla". Moj gost je odvrnil: "Midva tudi nič". Oba sta prisledla, izvlekla malico in vsi trije se po nemško pogovarjajo o slabem dnevu oziroma neuspešnem lovu. Lovozakupniku ni šlo v glavo, da nobeden petelin ne bi pel. Ker nobeden ni omenil pokanja sva vedela, da najinih strelov nista slišala. Sedaj mi je moj gost namignil in šel sem po petelina. Dvignil sem ga visoko in vsi trije so začeli vzklikati, čestitati in se zadovoljno smejeti.

Ob tem veslem presenečenju se tudi moj gost ni mogel več zadrževati in povedal je, kako je trikrat streljal. Pohvalil me je, da sem ga dobro vodil. Potem smo se še slikali, vsak posebej s petelinom. Tri slike mi je čez 14 dni poslal gost po lovozakupniku.

Za sodelovanje pri tem dogodku sem zaslužil 50 dinarjev. Jaz sem zjutraj šel v službo, gostje pa v restavracijo. ▲

Peca

SPOMINI NA STAROVERJA P I L A N K E

ZOFIJA VERKO

Mama mi je povedala, da je v letih, ko je ona odraščala, umrlo več otrok, kot v današnjem času. Ko so mlade matere jokale za otroki, so jih babice tolažile in pregovarjale, naj ne jočejo za njimi, ker solze škodujejo umrlemu. Rekli so, da otroka pečejo. Govorili so tudi, če je smrt otroka vzela, bo tudi kmalu drugega prinesla.

Ko je mama dobila prvega otroka, še ni bila poročena. Živela je še pri materi. Nekaj dni po porodu ji je sinek hudo zbolel. Hotela ga je nesti k zdravniku, pa ji mati ni pustila, ker še ni bil krščen. "Nikamor ga ne boš nosila, dokler še ni krščen, saj se ga tudi zdravila ne bodo prijela", je rekla. Mama mu je na skrivaj

kuhala čaj proti vročini. Ko je njena mati to opazila, je otroka oblekla v krstno oblačila in ga hotela nesti v cerkev. Mama ji je to komaj preprečila. Pod pritiskom matere ga je potem namesto k zdravniku sama nesla h krstu. Babico pa je najbolj skrbelo to, ko mama še mesec dni po porodu ni mogla v pilanke. V tistih letih so morale vse matere, ko je bil otrok star približno mesec dni, nesti otroka v cerkev v krstni obleki, kjer so prižgali krstno svečo in župnik je dal poseben blagoslov mamic in otroku. Temu so rekli pilanke.

Naša mama je ozdravela, prvorojenec pa je umrl. To se je dogajalo leta 1908 na Ojstrici. ▲

* 1933
+ 1999

IVAN BREG

Hotuljci in vsi drugi smo se morali mnogo prezgodaj posloviti od prijaznega, mirnega, dobrodušnega človeka Ivana Brega. Takorekoč skoraj neopazen je Ivan skupaj s svojo družino leta živel v Kotljah, v lepi, skromni hišici, ki si jo je s svojimi rokami zgradil s pomočjo žene Marice.

Ivan Breg se je rodil 24. februarja 1933 v Pamečah pri Slovenj Gradcu, umrl pa je 13. novembra 1999 v 67 letu življenja. Bil je kmečki sin, zato se je že v otroških letih spoznal z delom. Delo, najprej kmečko, potem pa industrijsko ga je spremljalo vse življenje. Po končani osnovni šoli se je kmalu zaposlil in začel delati v železarni na Ravnah. Delal je na najtežjih delovnih mestih v čistilnici. Postal je skupinovodja. Zaradi bolezni, hudih trajnih bolečin v kolk, je bil premeščen v lancersko službo, kjer je lažje delal, vse do invalidske upokojitve februarja 1981, ko se je bolečinam v kolk pridružila še bolečina srca.

Leta 1958 se je poročil z mlado hotuljsko učiteljico Marico, ki je bila doma v Podgorju pri Slovenj Gradcu. Rodil se jima je sin Janko. Hišo v Kotljah je zgradil v letih 1965 do 1969. Vse življenje je bil skrben, ljubeč mož in oče, dober sosed, priden delavec, kljub rahlemu zdravju vedno prijazen človek in iskren prijatelj. V zadnjih letih življenja je posvečal veliko časa vnučki Barbari, na katero je bil močno navezan.

Žalujoča žena Marica, sin Janko, snaha, predvsem pa vnučka Barbara, hotuljski gasilci, sosedje, vsi znanci in prijatelji Ivana nikoli ne bodo pozabili. Nosili ga bodo v svojih srcih dokler bodo živeli. Vsi njegovi se najtopleje zahvaljujejo vsem, ki so z njimi sočustvovali ali kakorkoli pomagali ob najtežji izgubi, ki jih je doletela. Posebej se zahvaljujejo hotuljskim gasilcem, obema pevskega zboroma, hotuljskemu župniku Marjanu za obred, govornikom, izvajalcu Tišine, godbi železarne Ravne, sosedom in Podgorčanom, ki so se v tako lepem številu udeležili pogreba.

Rok GORENŠEK

ZAHVALA

Dom je tih in prazen,
ko vas več ni.
Če bi solza vas zbudila,
ne bi krila vas gomila.

Ob boleči izgubi naše drage mame, bice, prababice in praprababice

MARIJE ROŽANC, Detečnikove mame
iz Graške gore

se vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti, ter ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše najlepše zahvaljujemo. Hvala vsem sosedom, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Hvala govornici Anici Meh za ganljivo izrečene besede slovesa, pevcem iz Podgorja ter cerkvenemu zboru iz Šmiklavža za zapete žalostinke, gospodu dekanu Tinetu Tajniku za opravljen pogrebni obred, praporščakom, Robertu Puru za odigrano Tišino ter Jerneju Zaveršniku za opravljen pogrebne storitve.

Žalujoci: sinovi Franc, Ivan in Milan ter hčerke Angela, Marija, Tončka in Milka z družinami.

V SPOMIN

IVANU KRANČANU

iz Mislinjske Dobrave

6. februarja minevata 2 leti, od kar si za vedno odšel od nas, naš dragi mož, ata in deda.

Če bi solza te zbudila,
te ne bi nikdar črna zemlja krila.
Odšel si tiho, brez slovesa,
dobrota tvojega srca
nikdar ne bo pozabljena.

Hvala vsem, ki stojite ob njegovem grobu in mu prizigate sveče.

Žalujoča žena in otroci.

V SPOMIN

MOJEMU MOŽU JAKOBU BOŽIČU

Jakob Božič je umrl pred štirinajstimi leti, 17. februarja. Naša družina se ga še vedno pogosto spominja.

Njegovo življenje se je pričelo 12. julija 1922 leta pri Koratu na Sv. Duhu nad Dravogradom. Ko je bil star 7 mesecev je zbolel in v bolnišnici so predlagali, da bi mu odrezali roko. Mati ni privolila v tak poseg in odnesla ga je domov. Neka znanka, ki je sama pripravljala mazila iz zelišč, ji je pomagala. Pozdravila mu je roko, ki pa je bila nekoliko deformirana, vendar uporabna.

V šolo je začel hoditi s šestim letom. Bil je majhne rasti, zato ga je učitelj večkrat podražil. Bil je bistro glave in se je dobro učil. Tedanji župnik je predlagal, da bi se šolal še naprej, kmetija pa je potrebovala delovno silo. Tako je z 12 leti nehal hoditi v šolo. Dobil je konje in zanj se je začelo težko delo z vsemi furmanskimi nevsječnostmi.

Ko se je pričela druga svetovna vojna, so ga ocenili kot nesposobnega za vojsko. Kljub temu je moral po končani vojni leta 1945 k vojakom, najprej za 7 mesecev, pozneje pa še za eno leto v Niš. Tam se je usposobil za telefonista. Ponudili so mu službo na radiu v Sarajevu, vendar je on kot kmet z dušo in telesom prišel nazaj domov.

Na kmetiji nam ni bilo lahko. Takrat za kmečke otroke ni bilo otroških dokladov, pa vendar smo gospodarili kot smo vedeli in znali. Ko so ga začele nadlegovati razne bolezni, je bil tudi večkrat v bolnici. Kar dvajset let se je boril in potem klonil smrti. Jakob je bil rad dobre volje, rad je zapel v družbi. Bil je dober govornik in dober sosed. Bil je dober mož in oče, zato se ga še vedno z ljubeznijo spominjamo.

Marija BOŽIČ

* 1929
+ 1999

ERNEST SREBOT

Nekdanji Hotuljci so bili znani kot odprti ljudje. Bili so veseli, zgovorni, dobrodušni in izredno gostoljubni. Radi so bili dobre volje in radoživi. Nikjer ni bilo takšnih veselic, kot v Kotljah. Hotuljska polka to potrjuje. Četrta in deveta božja zapoved jim je bila bolj malo v mar. Če pa se je le kaj primerilo, so to nedolžno pojasnili tako: "Temu je pač voda kriva". Medsebojnih sporov ali sporov z drugimi skoraj niso poznali. V Kotljah tudi ni bilo samomorov, tega biča današnjih Slovencev. V triindvajsetih letih stare, predvojne Jugoslavije se je zgodil v Kotljah samo eden tako žalosten dogodek. Storilec pa po rodu ni bil domačin, ampak iz Maribora.

Ta uvod sem zapisal zato, ker smo Hotuljci 23. decembra 1999 izgubili izredno priljubljenega človeka, našega krajana Ernesta Srebota, po domače Nadovžnika.

Nadovški Ernest, tako smo ga po domače klicali, je bil resnično vse svoje življenje odprt, vesel človek, šaljivec, humorist in velika "dobričina". Po svojem značaju, vrlinah in slabostih je bil pravi Hotuljec, tak, karšnih je bila nekoč večina Hotuljcev, danes pa so takšni še zelo redki.

Nadovški Ernest je bil rojen 6. januarja 1929, umrl pa je po krajši, hudi boleznii 23. decembra 1999, samo 14 dni pred dopolnjenim 71 letom življenja. Bil je kmet. Kmetoval je na kmetiji, katere ime se je nekoč gotovo glasillo Naddolnik, ker leži nad dolino. Leži na ugodni in neugodni legi. Neugodni zato, ker čez njene najlepše površine vodi daljnovod, magistralni plinovod, občinski vodovod in telefonski kabel. V zemlji so bila ležišča gramoza. Vse to je vplivalo na življenje na kmetiji.

Stari Nadovžnik, Ernestov dedi je bil strog in zahteven človek. Njegova hčerka Micka, Ernestova mama je bila zelo lepa, postavna ženska, po poklicu modna šivilja, ki je šivala zelo lepe ženske obleke in perilo. Bila je razgledana in izobražena ženska. Ernest ji je pomenil vse. Dedičeva strogost in mamina milina sta Ernesta zaznamovali za vse življenje. Žal, je bila mama bolj krhkega zdravja, tako da je vse življenje bolehal.

Leta 1956 se je Ernest poročil z Gampratovo Ančko. Rodila mu je sina in hčerko. Oba sta sedaj poročena in sta mu podarila tri vnuke.

Vse dokler mu je zdravje dopuščalo, je bil aktiven član hotuljskih gasilcev. Zaradi tesne povezanosti z naravo je bil tudi lovec. Lovski izpit je opravil v Mariboru 1957 leta.

Ni bil zamerljiv. Bil je šaljivec, humorist, ki se je znal od srca nasmejati vsem, ki se mu jih je posrečilo "potegniti". Smejati pa se je znal tudi tedaj, kadar so ga drugi "potegnili" in se mu smejali. Zmeraj je ostal dober, iskren prijatelj, da smo ga morali spoštovati in radi imeti. Gostoljubnost je bila pri njem odlika. Gost je bil deležen vse pozornosti, čeprav so bile zaradi tega pri Nadovžniku tudi cele noči svetle.

Nekoč sem ga našel samega v hiši. Na vprašanje, kje je Ančka, mi je žalostno odgovoril: "Oh, ni je, že tri dni je v Rogaški", je odgovoril. "Kaj pa ji je? Zakaj pa ti nisi šel zraven?" sem vprašal. "Nimam denarja", je odgovoril. Tedaj sem opazil hudomušni lesk v njegovih očeh. "Ernest, ne boš me "potegnil". Povedal je da je Ančka v hlevu pri kravah. Te pa so rogate. Potem pa sva se oba dolgo od srca smejala na ta račun.

Dragi Ernest! Pogrešali te bomo: tvoja žena Ančka, sin in hčerka, vnuki, sorodniki, sosedje, znanci in prijatelji, vsi Hotuljci. Manjkala nam bo tvoja dobra volja, šaljivost, smeh in hudomušni lesk tvojih oči. Vsi, ki smo te poznali, se te bomo vedno spominjali.

Rok GORENŠEK

* 1932
+ 2000

FRANCI BOŽANK

Veselo njegova harmonika je pela, skupaj s harmoniko je pelo tudi srce. Sedaj, ko njegovo srce za vedno je obstalo, harmonika z nami zajokala je.

V torek, 4. januarja so žalostno zapeli kotuljski zvonovi. Ljudje so se spraševali, le koga vabijo na božjo njivo. Bliskovito se je raznesla žalostna novica, da je po krajši in hudi boleznii prenehalo biti dobro in plemenito srce Franciju Božanku iz Dobje vasi. Vsi, ki smo ga poznali, smo v nemi bolečini sklonili glave in niti verjeti nismo mogli, da je to resnica. S svojjo harmoniko in toplo besedo je razveseljeval ljudi po Koroskem in Stajerskem.

Ni še dolgo, ko sem ob Betkinem jubileju z veseljem omenjal tudi Francija, sedaj pa pišem to žalostno sporočilo s solznimi očmi, njemu v slovo in drugim v spomin. Ni še minilo pol leta, ko sta mi Franci in Betka ob jubileju poklonila najlepši besedni in glasbeni dar.

Franciju je stekla zibelka 29. marca 1932 pri Krošlju na Brdinjah. Otroštvo je nekaj časa preživljal z materjo, nekaj časa pa pri babici, od koder je hodil v kotuljsko šolo. Komaj je odvrzel šolsko torbo, že se je s štirinajstimi leti zaposlil v ravenski železarni, kjer je vztrajal do upokojitve.

Z glasbo nadarjen fantič se je v harmoniko zaljubil že pri desetih letih in s štirinajstimi je že samostojno nastopal na veselicah in ohceti. Z izbranimi besedami je znal predstaviti stare koroske običaje, z lepim zvenom harmonike pa pričarati razpoloženje, da so naročila kar deževala in vsem ni mogel več ustreči. Vsa ta druženja bodo ostala ljudem v lepem spominu.

Kot vsak fant, se je tudi Franci zaljubil. Izbral si je dekle, Hrastelovo Betko, ki je bila prav tako glasbeno nadarjena. Se pred poroko je Franci kot camar popeljal okoli trideset parov pred oltar.

Leta 1960 sta se poročila in v zakonu vzgojila tri otroke, sina in dve hčerki. Srečna sta bila, da tudi otroci kažejo veselje do glasbe.

Po poroki sta skoraj štirinajst let z družino živela v Črni na Koroskem, sedaj pa sedemindvajset let v Dobji vasi. Povsod so živeli v dobrem sožitju s sosesko.

ln, ko se je raznesla vest o njegovi prezgodnji smrti, so ga hodile kropit dolge vrste njegovih prijateljev in znancev iz vseh treh dolin, da se mu z zadnjim poklonom zahvalijo za vse tiste lepe trenutke, ki so jih preživeli skupaj z njimi. Njegovo priljubljenost je na dan svetih treh kraljev izpričala tudi velika množica ljudi, ki ga je pospremila k zadnjemu počitku na kotuljski božji vrt, kjer naj mu bo lahka zemlja ob bližini matere.

Dragi Franci! Pogrešali bomo tvojo toplo besedo in prijazen nasmeh. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

Ludvik MORI

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti našega dragega moža, očeta in dedka

FRANCIJA BOŽANKA

se zahvaljujemo dr. Praperjevi in patronažni sestri Andreji za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih njegove boleznii.

Zahvaljujemo se gospodu Darku Primožiču za vodenje pogrebnih storitev in za poslovljni govor, gospodoma župnikoma Marjanu Plohu in Franciju Lenasiju za spoštljiv pogrebni obred, cerkvenim pevcem ter pevcem Koroskega kvinteta za odpete žalostinke, dragemu prijatelju Konratu za ganljivo slovo ob grobu, godbi Železarne Ravne ter Janiju Plohu in Janezu Streku za odigrano žalostinko.

Hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in nam stali ob strani. Hvala za vse prejete sožalne brzojavke in vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremljali v zadnji dom, dom počitka.

Če smo koga izpustili, se opravičujemo! Še enkrat prisrčna hvala!

Vsi njegovi žalujoči

RAZVEDRILLO	VRTNA ROŽA	STANJE NEZAVESTI	16. IN 4. ČRKA ABECEDE	PRITOK DRAVE	
DELEC PRVINE					BRZOJAVNI KLIUČ
MAJHNO SRCE					
TRSTENJAK ANTON			ZUPANČIČ OTON		
PADAJOČA VODA			MORSKI RAKI		

	TURŠKA UTEŽNA MERA	VRSTA STOLPČA V ČASNIKU					POJEM LEPIH STVARI	TROPSKA RASTLINA
RUMENA ILOVICA				AJDA KALAN	POŽELIENJE			
ČVRST					GRŠKI OTOK			
VEZNIK				KRAJ NA GORENJSKEM				
	OSNOVNA SOLA SAMOGLASNIK IN SOGLASNIK			POVRŠINSKA MERA	MOŠKO IME			
ANGLEŠKA UTEŽNA MERA				REDKO ŽENSKO IME	RADIUS			
GORSKI VENEC						IGRALNA KARTA		
						AVTOR: ANICA HUDERNIK		

LISTNIČA UREDNIŠTVA

mQnzdsa
 FCBjdkief
 Dkiwajuk
 HUSjkeva
 bnwclkw
 KDSFKDE
 NDSklvsl
 klkjsdks
 dnjspsuk
 JUXCFjsol
 utafkCIS
 Dfialsjknf
 dCicjafkij
 kikjadvJLI

POPRAVKA
 V prejšnji številki Viharnika nam je škrat kar dvakrat zagodel.

Na strani 27 je v spominu na Franca Pačnika narobe napisan priimek. Svojem in ostalim bralcem se opravičujemo!

Na strani 31 (predzadnja stran na ovitku) je napačen opis k fotografiji št. 4. Na fotografiji je lepo urejeno gospodarsko poslopje. Opravičujemo se družini Praznik in ostalim bralcem!

Uredništvo

OBİČAJI OB SVEČNICI NA KOROŠKEM

VIKTOR LEVOVNIK

Ljudsko izročilo pravi: "Sveta Neža bice pase, dolgo ruto v roci ma, petelinčku nogavice štrika, pa premalo volne ma." Gospodinje pa tarnajo: "Je že svečnica prikimala, pa še nisem nič poštimala." Gospodarjem pa očitajo: "Lenuh si, še žita nisi pregledal, kako boš pa vigrəd sejal, ko še žita nisi presejal?" Se veliko je takih rekov, ki se nanašajo na ta čas. Kjer se hčere ne morejo omožiti, domači pravijo: "Ti hišna fantora boš ostala, na stare ljite boš strgane gate hlapcem prala in brez sreče v čumnati boš spala." Ob svečnici je Marija nesla Jezusa v tempelj in tam pustila

darove. Običaj spominja na poganski praznik Luperkalij, ki so ga slavili stari Rimljani kot praznik očiščevanja vsako leto meseca februarja. V čast bogu gozdov in rastlinstva Luperku so darovali kozliče in prižigali plamenice. Pravijo, da je cerkev pokristjanila ta poganski praznik tako, da na svečnico, ob začetku februarja, blagoslovlja sveče in pripravi obhod z gorečimi svečami okrog cerkve. Na Koroškem pa so zvečer družine kropile in kadile poslopja in molile, da ne bi v poslopja udarila strela in da kača ne bi pičila živino ali otroka. Potem so otroci pospravili jaslice in jelko.

Po vaseh pa so hodili koledniki. Nosili so svečo ali prižgano luč z blagoslovljenim ognjem. Marsikje je gospodar s prižgano svečo trikrat obhodil hišo. To je pomenilo, da je bilo to leto varno bivati pod to streho. Oglje so blagoslovlili na sveti večer in so ga potem shranili v posebne železne posode, da so ga lahko uporabli ob hudih nevihtah ali toči. Po svečnici se prične praznovanje luči, sonca in svetlobe, saj se že na dan treh kraljev dan podaljša za petelinov skok. Na Blaževso so pred hlevskimi vrati napravili trikrat križ z blagoslovljeno svečo in vodo, da to leto živine ne bi pičila kača ali druga

strupena žival. Pokadili so tudi služinčad: hlapce, dekle, pastirje, da so bili celo leto ubogljivi. Lepi so bili ti običaji. Žal, časi se spreminjajo. Spominjam se zadnje kolednice iz Selovca Dore, ki je že kar po Božiču pričela hoditi po celi Koroški in pela. Veselili smo se njenega prihoda, saj smo verjeli, da nam prinaša srečo. Če je kakšno leto ni bilo k nam, smo se bali, da to leto ne bo rodovitno, da nas bo doletela kakšna nesreča. Danes je naša Dora v Črnečah v domu starostnikov. Rada se spominja, kako je z nahrbtnikom in radio aparatom v roki koledovala od hiše do hiše. ▲

LITERARNI VEČER S PESNIKOM ALOJZEM IHANOM V MEŽICI

MILENA CIGLER GREGORIN

Koroško literarno društvo - sekcija Mežica je v soboto, 11. decembra lani gostilo pesnika in pisatelja Alojza Ihanu, dobitnika več literarnih nagrad, med drugim tudi Prešernove nagrade za poezijo. Večer so popestrili tudi domači literati z branjem odlomkov iz svojih del.

Avtor je izdal precej pesniških zbirk in roman. Značilno za njegove pesmi je, da je vsaka pesem zgodba.

Avtor je po končani predstavitvi sedel med nas, domače pesnike in pisatelje in poklepetal o sebi in svoji poeziji. Povedal je, da je njegovo življenje veliko manj razburljivo kot so njegove pesmi - zgodbe. Po poklicu je zdravnik in to odsevajo tudi nekatere

njegove pesmi, čeprav na humorističen način. Da se dva povežeta v zaljubljen par, menda nima zraven kaj iskati kakšna duhovna povezava ali celo iskre, ki naj bi letele iz očesc, ampak imajo zasluge za medsebojno privlačnost predvsem in samo črevesne bakterije - ha, ha. To je povzročilo val domislic in šal. Večer se je iztekel v radoživem smehu in za slovo smo si izmenjali pesniške knjižice ter ga povabili, da se nam pridruži na literarnem gostovanju v Ihanu (mojem rojstnem kraju), torej, bo zanimivo, ko bo pesnik Ihan prišel v Ihan.

Ihan - po tolmačenju J.V. Valvazorja je to bil nekdanji Johan - kraj 3 km oddaljen od Domžal ob cesti za Štajersko. Obcestna vas je znana po jezikoslovcu Antonu Brezniku, sicer župniku, ki je napisal slovnico slovenskega jezika. ▲

KRMILNICA

Sredi zime na vrtu postaviš krmilnico za ptice in opaziš, da so jo zasedle le velike in močne, ki slabotnejšim ne puste blizu. Zato v krmilnico nasuješ več hrane, da bi bilo dovolj za vse, vendar male ptice še naprej gladujejo, padajo v sneg in umirajo, potem narediš več krmilnic, a velike ptice se porazdelijo vsaka v svojo in podijo male ptice proč. To te razjezi in kadar vidiš veliko ptico, jo skušaš napoditi, vendar vedno najprej preplašene odletijo male ptice, in potem traja najdalj, da si upajo vrniti. Nazadnje pa imaš vsega dovolj. Vzameš puško in začneš streljati velike ptice. Kmalu jih ni več, a hudobne postajajo srednje; vse bolj prazne so krmilnice, ptice se jih izogibajo, tebi pa se zdi, da ne moreš več odstopiti. Nekoč se spomniš, da si hotel pravzaprav samo hraniti ptice.

Alojz IHAN

OB REKI SIVI

Sramežljivi sončni žarek, izmučen od vesoljskih poti,

se prikrađa prek vrhov koroških grudi,

tam, ob reki sivi zvok kladiv,

hrup strojev kraj domači nam budi.

Šepet trav, potokov bistrnih žuborenje,

zliva se v nebeško harmonijo.

Zgaran obraz ljudi, žuljave roke,

upi sanj prihodnost jim gradijo.

Vsakdana utrujen kmet, od sveta pozabljen,

na zoranih njivah išče svoje korenine,

tam ob reki sivi mlad poet,

kot postrv v mulj ujeta gine.

Rdeči listi bahavih bukev vdajajo se vetru,

košate jelke sklanjajo nalahno glave.

Glaboko v nedra zemlje izkopani rovi čakajo,

da knap s pesmijo jim vrne stare slave.

A prišel bo čas, ko starki se solze bodo osušile,

ko zaspali kralj bo v obrambo vstal,

tam, ob reki sivi roža bo vscvetela,

vrag ognjene note bo pobral.

Votla skala začutila srca bo utrip,

mladost prebudila nemo bo pomlad.

Zasijal umit obraz bo gore v jezeru,

dolina pokazala svoje duše bo zaklad.

Franci BREG

TRATATA, ZDAJ IGRA NAŠA MUZIKA...

SIMON DOBNIK

V soboto, 25. decembra, se je v športni dvorani v Slovenj Gradcu v sodelovanju z Mestno občino Slovenj Gradec na tradicionalnem božično-novoletnem koncertu predstavil pihalni orkester Slovenj Gradec. S koncertom je Mestna občina počastila tudi Dan samostojnosti. Da je za tako pomemben dogodek izbrala ravno pihalni orkester brez dvoma potrjuje vlogo in uspeh orkestra, ki ga ta prispeva k slovenjegraškemu kulturnemu življenju.

Leto 1999 je bilo za orkester še posebej pomembno. Na osnovi uspehov iz preteklih let je na tekmovanju Zveze slovenskih godb prvič tekmoval v I. kakovostni skupini ter dosegel zlato plaketo in se tako pridružil v skupino najkakovostnejših tovrstnih orkestrrov pri nas. Hkrati je tudi že petič nastopil na festivalu slovenskih godb v zabavnem programu v Ormožu, in kot vsakič, tudi letos dosegel prvo mesto. Sodeloval je tudi na avstrijskem festivalu pihalnih orkestrrov na Dunaju, kjer je poleg 32 avstrijskih orkestrrov sodelovalo še 8 orkestrrov iz sosednjih držav. Slovenijo je predstavljal prav naš orkester. Brez dvoma so svojo kakovost predstavili tudi na prazničnem koncertu v Slovenj Gradcu, saj je bil za ljubitelje tovrstne glasbe prava poslastica. Še nikoli prej nismo slišali orkestra v tako polni zasedbi. Pomagali so mu številni "sposojeni" glasbeniki iz drugih godb, strokovnjaki na področju orkestrske glasbe. Tudi koncerten program je bil zelo zahteven in je temeljil na skladbah, ki jih orkester res odlično obvlada, saj so se z njimi že predstavili na tekmovanju slovenskih godb: P.A

Grainer - Irish Tune from County Derry, Emil Glavnik - Logarska dolina in Henk Alkema - Fin de siecle. Tako je tudi domače občinstvo dobilo priložnost, da sliši skladbe, ki jih ponavadi slišimo samo v koncertnih dvoranah. Izvedba je bila zanesljiva, harmonija polna, dinamika pa presenetljiva, če že ne šokantna. Kakovost izvedbe so potrdili številni solisti, razporejeni kar po vseh instrumentih.

V drugem delu koncerta smo lahko slišali še nekaj priredb klasičnih del, kot so na primer priredba Intermezza iz opere Ksenija slovenskega skladatelja Viktorja Parme, Chanson du matin Edwarda Elgarja, ter Marš Slovanov P. I. Čajkovskega. Kljub temu, da smo navajeni poslušati ta dela v simfonični izvedbi, so zaživela v celoti tudi v izvedbi pihalnega orkestra.

Koncert so sklenili s tremi skladbami, ki so za njih postale že kar tradicionalne, saj jih igrajo vsako leto: z maršem Radetzky, venčkom narodno-zabavne glasbe, ter s Tratata skladatelja Bojana Adamiča. Slednja je že kar simbol slovenjegraške godbe, hkrati pa ima tudi skrito sporočilo. Glasbeno ustvarjanje v orkestru je neizogibno povezano z njihovimi člani, z njihovimi življenji - orkester ni samo kulturna institucija ampak način življenja. V njej se srečujejo ljudje, sklepajo se prijateljstva, tudi ljubezen. Morebiti je uspeh orkestra povezan s to dvoiličnostjo: pogojen je namreč z ljubeznijo do glasbe in z ljubeznijo do sočloveka. In prav to je najpomembnejše sporočilo orkestra. ▲

KULTURNA SREČANJA NA URŠLJI GORI

IVANKA KOMPREJ

Štirinajst polnih let je minilo, od kar se na vrhu Uršlje gore v planinskem domu odvijajo kulturna srečanja.

Ob otvoritvi "najvišjega kulturnega doma na slovenskem ozemlju", kakor smo januarja 1986 poimenovali naš planinski dom, smo bili prijetno navdušeni nad pesmijo Vresovcev iz Prevalj. Za oči in ušesa je dodal gledališko uprizoritev Mitja Šipek z monodramo Svetneči Gašper. Za nežno vzdušje je prispeval zvoke iz citer Stanko Lodrant, idilo pa je dopolnilo sonce, ki je obsijalo sveže zapadli sneg.

Vsako leto smo dvakrat organizirali srečanja pevcev, recitatorjev in glasbenikov. Gostili smo pevce in druge poustvarjalce iz Mežiške in Mislinjske doline ter Šaleške kotline. Poslušalci so prav tako prihajali iz krajev okrog Uršlje gore, pa tudi iz oddaljenih krajev.

Kulturna srečanja so posrečena kombinacija rekreativnega gibanja v naravno okolje in umetniškega uživanja ob lepi pesmi in besedi. Izvajalcem ni težko prihajati. Tudi v manj lepem vremenu nas je bilo dovolj, da smo zastavljeno nalogo izpolnili. Če je bolezen koga zadržala v dolini, je namesto okteta zapel kvartet ob sodelovanju pevsko navdušenih obiskovalcev iz vrst prisotnih planincev. Nobenega srečanja ni bilo treba odpovedati in se organizatorji iz vrst Planinskega društva Prevalje nadejajo, da bodo tudi v prihodnje potekala redno.

V okroglem letu 2000, v soboto 15. januarja, so svoj mali jubilej slavili tudi prvi nastopajoči, to je VRES. Že

petnajstič so nastopili v domu. Dirigentka Almira Rogina s svojimi fanti je navduševala vse prisotne, ki so prisrčno zaploskali vsaki pesmi posebej. Vmes je recitala svoje verze pesnica Terezija Homer iz Mežice, vse skupaj pa je povezala v kulturni šopek organizatorica Ivanka Komprej.

Sonce je tako prijetno gredo, da so nekateri kar pred domom prisluhnili programu. Ogreti pevci pa so napovedani koncert opravili še v koči na Naravskih ledinah med vračanjem v dolino.

Zimska kulturna srečanja se odvijajo sredi januarja dva dni. Soboto že nekaj let rezervirajo prevaljski Vresovci. Letošnjo nedeljo so nameravali priti Mežiški jagri, pa jim je gripa lepe namene preprečila. Malce oblačno vreme je grozilo, da tudi poslušalcev ne bo. Zaskrbljeni organizatorici je malo odleglo, ko je prispel v kočo Franček Anželak iz Mežice, ki je svoje pesmi recital v zadovoljstvo prisotnih. Med planinci je bilo tudi nekaj pevcev in smo kar dodali še nekaj pevske točke. Hvala velja Florijanu Hovniku, ki je rešil pevski del programa. Za nagardo je prisotnim, ki so se potrudili na vrh, nekaj okroglih utrinkov dodala še organizatorica sama. Smeha in navdušenega ploskanja je bilo precej, saj se je planinski dom spet napolnil. Ob koncu se je pokazalo celo sonce in nagradilo vse udeležence srečanj.

Planinci od blizu in daleč prihajajo na Uršljo goro poleti in pozimi. Če so napovedane prireditve, pa jih je več in vedno odhajajo v dolino zadovoljni in polni prijetnih vtisov. ▲

PTIČJI REZERVAT OB DRAVI

OTO MORI

Dravograjsko jezero, kot ga imenujejo domačini, je nastalo leta 1943, ko so Nemci zgradili hidroelektrarno. Akumulacijsko jezero je prekrilo 21 ha črneškega polja.

Jezero je kot naravna znamenitost in z mnogimi živalskimi in rastlinskimi posebnostmi vredno vse zaščititi. Značilno podobo dajejo jezeru obširna trsišča z rogozom, trstom in šašjem, na otokih pa se tvori tudi že pas jelševja in vrbovja. Med močvirskimi rastlinami, kot so: ježek (*Sparganium erectum*), žabji los (*Calitriche stagnalis*), močvirska sita (*Eleocharis palustris*), rmanec (*Myriophyllum verticillatum*), najdemo še prav posebne vrste rastlin, ki so v Sloveniji že prav redke. Med njimi so zanimive mesojede rastline: mešinka (*Utricularia vulgaris*), vodna kislica (*Rumex aquaticus*), konjska kislica (*Rumex hydrolapathum*) ter močvirski silj (*Peucedanum palustre*), ki so precej redke v Sloveniji in je to zaenkrat edino znano nahajališče v alpskem območju. Posebej zanimiva, precej redka in zelo strupena je velika trobeljka (*Cicuta virosa*), za katero sta bili doslej znani le dve nahajališči v Sloveniji. Najdemo jo v trsišču na jezeru.

Jezero z otoki je prava mala oaza za številne vrste živali, predvsem za ribe, dvoživke in močvirske ptice. Med ribami so najpogostejše zelenke, rdeče oke, kleni, linji in krapci, v globljih vodah pa se zadržujejo še ploščič, podust, mretna, som in ščuka ter še druge vrste.

Tu je tudi idealno mrestišče za dvoživke kot so: zelena žaba, sekulja in krastača, med bolj redke pa sodijo: zelena rega, gorski urh in pupki.

Med plazilci ob jezeru živijo: belouška in kobranka, na črneškem polju pa še gož, ki so nestrupene.

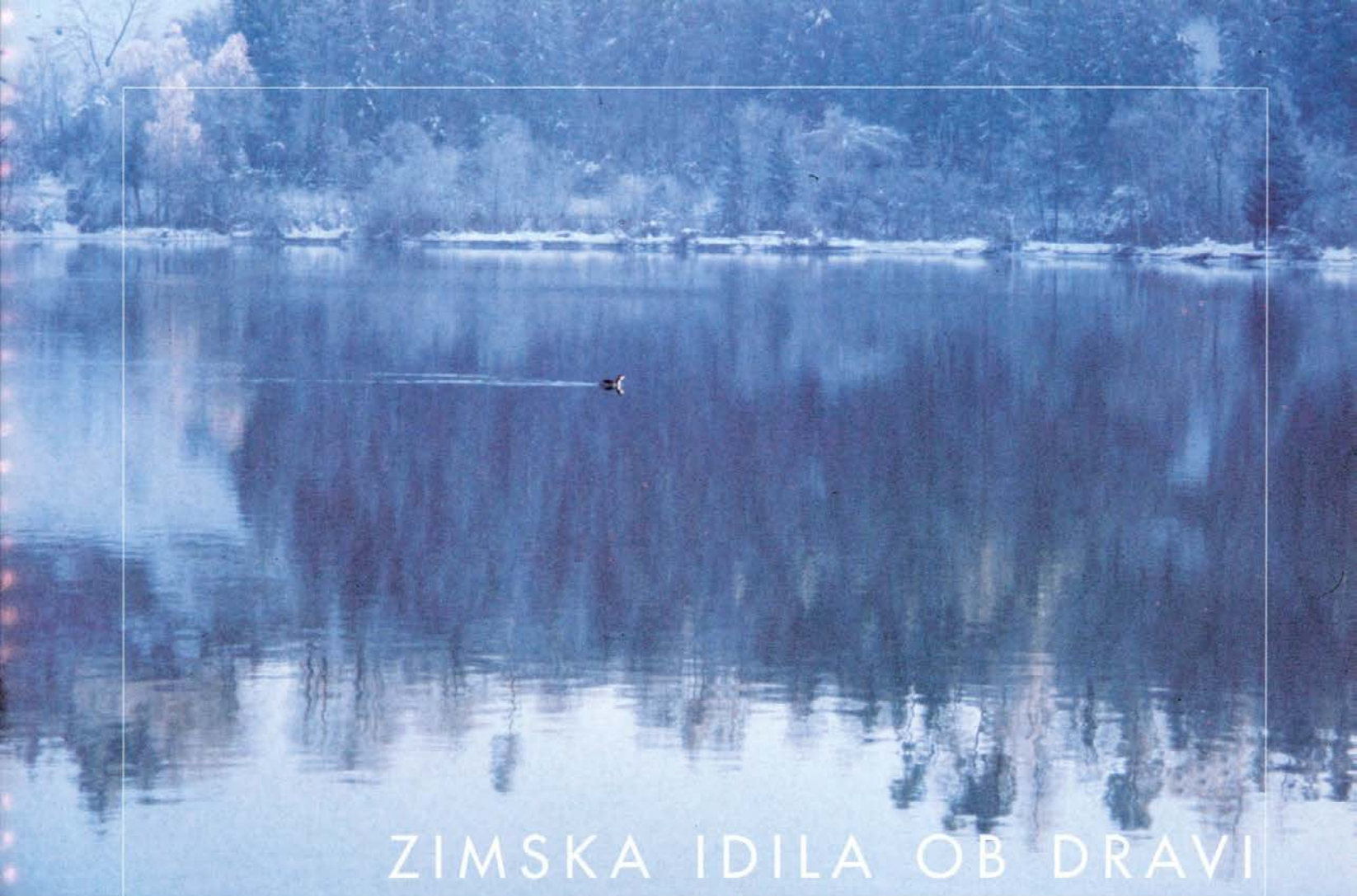
Med sesalci je najbolj pogosta pižmovka, vidre pa ni več zaradi preveč onesnažene vode in prevelikega prometa, saj je jezero tik ob cesti Dravograd - Libeliče. Od najmanjših sesalcev na otokih je najbolj zanimiva mala hrčica, ki je žužkojeda in je precej redka. Prav takšna posebnost je tudi hrapavi netopir. Na otoke pogosto zahaja tudi lisica.

Najbolj zastopani na in ob jezeru pa so ptiči. Pozimi prihajajo sem prezimovat selivke s severa, raca mlakarica in črnoliska pa se tu zadržujeta vse leto. Kot gostje pa so sivke, čopaste črnice in mali ponirki, polarni slapnik, zvonec, krehelje, reglje, veliki žagar in kormoran. Med letom se na jezeru zadržujejo tudi nekatere vrste čapelj, kot so mala bela, rjava, čopasta in najbolj pogosto siva čaplja in še mala in velika bobnarica. Od velikih predstavnikov ptic je zanimiv labod grbec, ki se je pred leti priselil in se ustalil. Jezero obiskujejo tudi golobi. Med manjšimi pticami jih je kar nekaj, ki jih bom samo naštel: močvirska trstnica, bičja trstnica, rakar, trstni cvrčalec, brkata sinica, črnoglavi muhar in več vrst penic. Zaradi svoje varovalne barve je dobro skrita vijeglavka. Pravo nasprotje je klateški vitez v modrooranžni opravi in s kovinskim zvokom vodomec. Na ozemlju proti črneškemu polju pa se skrivajo še: kupčar, repalščica, črnoglavi prosnik in bela pastirica, videli so že tudi rumeno pastirico.

Za to območje je značilna črna vrana in je to njen vsakdanji življenjski prostor. Tu si iščejo hrano tudi ujede. To je le nekaj značilnosti tega jezera. Druge živali živijo bolj oddaljeno na polju in ob in v gozdu, ki je prav blizu. ▲

Podatki so zbrani iz knjig: Zakladi Slovenije in 800 let Dravograda

ZIMSKA IDILA OB DRAVI

Foto Gorazd Mlinšek

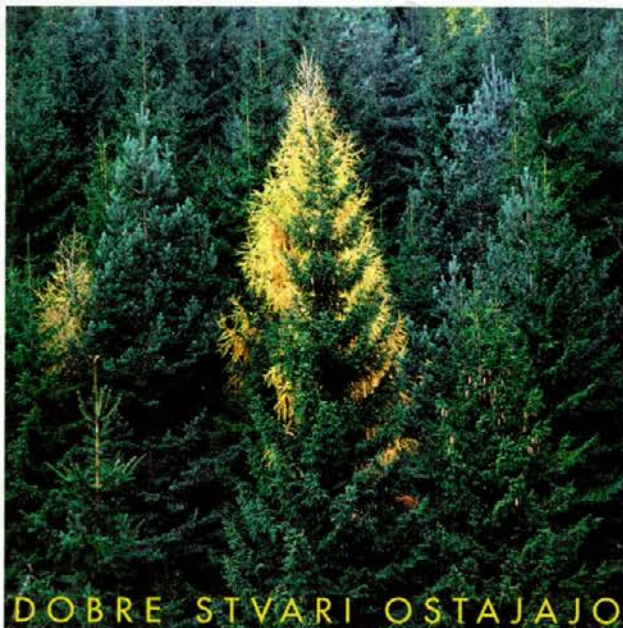
**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d.
Voranečev trg 1, 2380 Slovenj Gradec, telefon 0602/43 332

ODKUP LESA

ob kamionski cesti ali na panju

Vse informacije o odkupu lesa dobite
na telefonski številki 85 195 oziroma pri vaših odkupovalcih:
Mežiška dolina: Brane ŠIRNIK mobitel 0609 656 008
Mislinjska dolina: Zvonko SMONKAR mobitel 0609 655 993
Dravska dolina: Ivan MARTINI mobitel 0609 656 005

DOBRE STVARI OSTAJAJO

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...
Oglasite se pri nas.

S E R V I S

Če ste lastnik tovornega vozila, gradbenega ali kmetijskega stroja, potem prav gotovo potrebujete nekoga, ki vam bo pomagal skrbeti zanj.

S svojimi dolgoletnimi izkušnjami in usposobljenimi delavci vam nudimo

- vzdrževanje vseh vrst tovornih vozil z nadgradnjami,
- montažo in vzdrževanje hidravličnih dvigal (pooblaščen servis Palfinger),
- izvajanje meritev tlakov in nastavitve varnostnih ventilov,
- demontažo in montažo avtoplaščev osebnih in tovornih vozil,
- vzdrževanje in popravilo gradbene mehanizacije,
- vzdrževanje in popravilo kmetijske mehanizacije (pooblaščen servis Universal),
- montažo in popravilo gozdarskih vitlov,
- montažo snežnih plugov.

Obiščite nas ali pokličite za dodatne informacije!

Pameče 151, 2380 Slovenj Gradec
Telefon 0602 42 061, Faks 0602 42 170

VIHARNIK